

Telegraful Român

Anul 163 • nr. 15-16

15 aprilie 2015

CALENDARUL CREȘTIN și data serbării Sfințelor Paști

† Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

A bordarea acestei teme, de mare importanță pentru Biserica și viața duhovnicească a credincioșilor, este determinată de faptul că există ani în care cea mai mare sărbătoare a creștinătății, Învierea Domnului, este serbată de către Biserici împreună sau cu diferențe de dată mai mari sau mai mici. De asemenea, necunoașterea în acest domeniu poate duce la considerarea *calendarului* ca „*un lucru sfânt*”, iar îndreptarea lui ca un „*sacrilegiu*”, precum fac cei care se numesc „*creștini de rit vechi*”, aparținători mănăstirii Slătioara din Moldova.

1. Noțiuni despre calendar

Calendarul este un *sistem științific* de măsurare a timpului (cum face și ceasornicul), adică este un *tabel* în care se introduce un interval de timp, calculat în funcție de evenimente cosmice care se repetă cu regularitate, interval numit *an tropic*, *solar* sau *astronomic*, care corespunde cu o rotație completă a Pământului în jurul Soarelui, respectiv **365 de zile, 5 ore, 48 de minute, 45-46 de secunde**. Prima subdiviziune a anului solar este *luna lunară*, cuprinzând o rotație completă a Lunii în jurul Pământului, respectiv **29 de zile, 12 ore, 44 de minute și 2,9 secunde**. Următoarea subdiviziune este *săptămâna*, adică intervalul dintre două faze consecutive ale Lunii de pe cer. Săptămâna are 7 zile, *ziua* are **24 de ore, ora, 60 de minute și minutul, 60 de secunde**. Am redat aceste amănunte tehnice tocmai pentru a dovedi caracterul științific al sistemului de calculare a timpului numit calendar.

a) *Alcătuirea calendarului*. Calendarul folosit astăzi a fost alcătuit de astronomul *Sosigene*, în anul 46 înainte de Hristos, la porunca împăratului *Iulius Cezar*, de aceea s-a numit *calendar iulian*. Printr-un artificiu de calcul, *Sosigene* a rotunjit surplusul de 5 ore, 48 de minute, 45-46 de secunde la 6 ore, adăugând de la sine aproximativ **11 minute și 14-15 secunde** la anul astronomic. Aceste 6 ore au devenit din 4 în 4 ani *o zi*, care s-a adăugat în luna februarie *anilor bisecți*, aceștia având 366 de zile, iar *anii comuni* rămânând cu 365 de zile. *Sosigene* trece în calendarul său *echinocliul de primăvară*, când ziua este egală cu noaptea, la 24 martie. Cele aproximativ 12 minute, care au fost adăugate anului calendaristic, față de anul astronomic, s-au făcut simțite la fiecare 128 de ani, când calendarul rămânea în urmă cu câte *o zi*. La *Sinodul I Ecumenic*, din 325, s-a constatat că diferența dintre anul astronomic și cel calendaristic este de **3 zile**, echinocliul de primăvară căzând atunci în **21 martie**, nu în 24, cum a fost fixat la început.

b) *Îndreptarea calendarului iulian* a fost făcută de către astronomul *Luigi Lilio*, în 1582, la porunca papei *Grigore al XIII-lea*, aceasta numindu-se „*Reforma gregoriană*”. Între anul astronomic și cel calendaristic apăruse atunci o diferență de **10 zile**, care a fost îndreptată prin eliminarea acestora din calendar, astfel că 5

octombrie 1582 a devenit 15 octombrie. Pentru a se menține însă coincidența între calendar și anul astronomic, s-a îndreptat și modul de calcul al calendarului, eliminându-se câte o zi din anii bisecți seculari, rămânând bisecți numai cei care se împart exact la patru, adică 1600 și 2000, iar ceilalți, 1700, 1800, 1900, devenind ani comuni. Acest calcul poate menține coincidența între anul civil și cel astronomic pe 3400 de ani [*Liturgica generală*, p. 103-106].

2. Învierea Domnului, praznic împăratească cu dată schimbătoare

Pentru creștini, calendarul are un rol important în stabilirea *sărbătorilor* anului liturgic, atât cele cu dată fixă, cu atât mai mult praznicul *Învierii Domnului*, de care depind și alte sărbători cu dată variabilă, legate de Sfințele Paști.

a) *Stabilirea canonului privind calcularea datei Paștilor* s-a făcut la Sinodul I Ecumenic din 325, de la Niceea. În Canonul 7 Apostolic se prevedea: „*Dacă vreun episcop sau presbiter sau diacon va sărbători Sfânta zi a Paștilor cu Iudeii, înaintea echinocliului de primăvară, să se caterisească*” [Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, București, 1991, p. 12]. Pe baza acestui canon, părinții sinodali au stabilit ca Învierea Domnului să se serbeze totdeauna în *prima duminică, după lună plină, care urmează echinocliului de primăvară*. Dacă aceasta cade în 14 Nisan, se amână serbarea cu o săptămână.

Părinții de la Niceea, deși constată diferența de trei zile în privința datei echinocliului, recunosc ca dată corectă 21 martie, nu 24 martie, cum se prevăzuse inițial, însă nu aduc nici o îndreptare calendarului. Astfel, greșeala calendaristică a dus astăzi la o diferență de **13 zile** între calendarul vechi și cel îndreptat.

b) *Consecințele neîndreptării calendarului*. Din păcate, Răsăritul Ortodox a refuzat să accepte calendarul îndreptat pe motive confesionale, însă au resimțit consecințele păstrării acestei greșeli calendaristice. Cea mai apropiată dată a Paștilor poate să fie 22 martie, dacă luna plină coincide cu echinocliul, în 21 martie, iar a doua zi este duminică. Cea mai îndepărtată dată de serbare a Paștilor este 25 aprilie, în cazul în care luna plină a căzut înainte de echinocliu (în 20 martie), amânându-se cu 29 de zile, iar dacă este luna, se așteaptă până duminica următoare. După pascalia veche s-a depășit adeseori această perioadă, serbându-se Paștile și în 8 mai. În aceste cazuri, *postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel* nu se mai încadrează în limitele stabilite, fiindcă luni după *Duminica Tuturor Sfinților*, când începe postul, cade după ziua sărbătorii, 29 iunie. Astfel, se rănduiesc doar 3 zile de post, pentru a nu se desființa acesta [*Liturgica generală*, p. 145-146].

(continuare în p. 2)

Pr. Prof. Univ. Dr.
MIHAI SĂSĂUJAN

Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române în documentele diplomatice

Preliminarii

Recunoașterea canonică a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române de către Patriarhia Ecumenică, la 25 aprilie 1885, constituie un eveniment semnificativ pentru istoria vieții bisericești și de stat din regatul României, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, și pentru relațiile interortodoxe în genere.

Majoritatea studiilor istorice elaborate pe această temă menționează așa-numitele *tratative diplomatice*, înregistrate în anii 1883-1885, care au pregătit întocmirea actelor oficiale cu referire la autocefalia bisericească, fără a dezvolta însă această idee. Primul care a adus în discuție semnificația acestor „negocieri” politice bisericești pentru reglementarea relației Bisericii Române cu Patriarhia Ecumenică, cu luarea în considerație în mod direct necesar a poziției Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a fost ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dimitrie A. Sturdza, în anul 1894, în răspunsul adresat lui I. Kalinderu, succesorul episcopului Melchisedec Ștefănescu, în rândul membrilor Academiei Române [I. Kalinderu, *Episcopul*

(continuare în p. 4)

Din cuprins:

Pr. Prof. Dr. Cristian Muntean

Despre orbire | pagina 2

† Visarion, Episcopul Tulcii

Episcopul Emilian Birdaș – un destin

tragic în viața Bisericii | paginile 5 și 8

Ciprian Iulian Toroczka

Misiunea ortodoxă și diaspora | pagina 6

Pr. Dr. Nicolae Dura

Alma Mater Vindobonensis –

650 de ani | pagina 9

Pr. Prof. Dr.
CRISTIAN MUNTEAN

Editorial

Despre orbire

Nu cunosc un roman mai sfâșietor despre orbire decât cel al portughezului José Saramago (Eseu despre orbire), o mărturie a neîncrederii autorului într-o societate capabilă să-și rezolve crizele. Acțiunea se petrece într-un oraș anonim, populat de personaje fără nume, în care izbucnește o boală îngrozitoare ce provoacă orbirea. Fără o cauză aparentă, în afară de cea morală, oamenii își pierd, unul câte unul, vederea și barbaria se dezlănțuie. Unica reacție a politicienilor este represiunea, urmată de apariția iminentă a lagărelor. Din motive necunoscute, o singură persoană scapă de flagel – soția unui medic, cea care-i va conduce pe oameni spre lumină. Este un roman răscolitor pe care poți să-l înțelegi în cheia unei fraze de final a cărții: „Cred că n-am orbit, cred că suntem orbi, orbi care văd; orbi care, văzând, nu văd”.

Aceasta este și tema capitolului nouă al Evangheliei după Ioan: „Vindecarea orbului din naștere în zi de sâmbătă”, dar poate fi și tema întregii noastre vieți dacă stăruim în căutarea „luminii”. De fapt, urmarea lui Hristos implică această căutare: „Spre judecată am venit în lumea aceasta ca cei ce nu văd să vadă, iar cei care văd să fie orbi” (In. 9, 39). S-ar putea crede că Mântuitorul condiționează „vederea” inversând capacitatea senzorială. În realitate, El ne oferă sensurile care ne ajută să probăm dacă răspundem sau nu Duhului Sfânt și dacă Îi îngăduim sau nu să-Și ducă lucrarea la împlinire prin mijlocirea noastră.

În concepția părintelui Filoteu Faros, creștinul este omul în care s-a întrupat Duhul lui Hristos; participă la viața lui Hristos prin puterea Duhului, astfel încât prezența lui Hristos și a Duhului Său să aibă în vremea noastră forță și sens în arena relațiilor cu ceilalți. Suntem chemați să ne iubim unul pe altul, pentru a ajunge din nou la unire, cu iubirea cu care ne-a iubit Dumnezeu.

Dar nu putem să nu constatăm caracterul ambiguu al iubirii. Dorim să fim iubiți, dar ne e teamă să acceptăm iubirea. Dorim să iubim, dar ne e teamă că nu va fi acceptată. În definitiv, ceea ce nu produce iubire nu e iubire. De aici poate începe orbirea.

Acceptarea a ceea ce nu e de acceptat și iubirea pentru ceea ce nu e vrednic de iubit generează inevitabil nece-

sitatea Crucii, care trebuie să fie aleasă, dacă scopul e ca viața în iubire să triumfe. Adesea numim iubire încercarea noastră de a-l constrânge pe celălalt să ne dea ce vrem de la el. Atunci facem parte din categoria „orbilor care văd”, dar nu au simțământul Duhului Sfânt care îi guvernează. De cele mai multe ori ceea ce oferim e adesea trist și prost ales, demonstrând incapacitatea noastră de „luminare”. Și, totuși, avem nevoie de încurajare pentru a iubi, iar dispoziția generoasă față de încercările oamenilor de a iubi este modul cel mai sigur de a participa, în vremurile noastre la viața lui Hristos în lume.

Această participare la viața lui Hristos în lume ține de izbăvirea și transfigurarea propriei vieți prin care participăm la lucrarea neîncetată a lui Hristos, în care ne aflăm odihna pe măsură ce stăruim în preocuparea noastră pentru celălalt.

Dialogul Mântuitorului cu orbul din naștere, vindecat, este revelator în acest sens: „Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?... Cred, Doamne. Și s-a închinat Lui”. Orbul se pare că a procedat firesc, s-a pus în slujba celui ce-l vindecă, fără să-i pese de oprobriul public. Dar pericopa evanghelică ne deslușește ceva mai mult. Credința noastră nu constă în capacitatea de a face ceea ce e corect, ci în puterea lui Dumnezeu de a ne ajuta să trecem prin situațiile dificile și neplăcute pe care ni le-am creat, cu ajutorul unei nădejdi înnoite și a unei iubiri tămăduitoare. Dar pentru o astfel de înțelegere ai nevoie de o anumită „vedere”.

Să ne amintim împreună de cartea lui Antoine de Saint-Exupéry „Micul Prinț”, de dialogul lui cu vulpea și de secretul pe care aceasta i l-a dăruit ca răsplată a prieteniei lor „îmblânzite”: „Nu poți vedea bine decât cu inima. Esențialul e invizibil pentru ochi”.

Despre această formă de vedere încearcă să ne facă conștienți întreaga învățătură a lui Hristos. Cealaltă formă de vedere s-ar putea să ne plaseze într-un „unghi mort”, în care este imposibil să vezi cu adevărat. De aceea, poate, nici nu-l vedem pe „aproapele” pentru că nu l-am văzut cu inima.

Și tot vulpea ne ajută să înțelegem de ce avem atât de puțini prieteni, dacă nu chiar deloc. „Dacă vrei un prieten, îmblânzește-mă!” Avem nevoie de „îmblânzire” în

relațiile dintre noi. „Dacă mă îmblânzești – zice vulpea – vom avea nevoie unul de celălalt. Tu vei fi pentru mine fără seamăn pe lume, eu voi fi pentru tine fără seamăn pe lume...” Acest tip de legături sunt tot mai greu de dobândit pentru că nu facem exercițiul iubirii după porunca lui Hristos („...iar pe aproapele tău, ca pe tine însuși”).

Vulpea ne face atenție: „Nu cunoști decât lucrurile pe care le îmblânzești. Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Cumpără lucruri de-a gata de la negustori. Dar, cum nu există negustori de prieteni, oamenii nu mai au prieteni”.

În asumarea acestei „îmblânziri” avem nevoie de multă răbdare și, mai ales, de realitatea nevoii de celălalt. Dacă nu-l vedem pe celălalt într-o realitate îmbrățișată s-ar putea ca „nevoia” de el să nu se oprească la persoana lui, ci doar la ceea ce poate să ne ofere.

„Îmblânzirea” face ca relația să nu rămână formală din perspectiva vederii.

Întrebarea Mântuitorului: „Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?”, este o întrebare care angajează și răspunsul nostru. S-ar putea să fim în aceeași formă de orbire: „Orbi care, văzând, nu văd”. Este cea mai periculoasă formă de orbire!

Orbul din naștere a pus început bun vindecării sale făcându-ne să înțelegem că punctul nodal al pocăinței nu este nedeșăvârșirea noastră, ci desăvârșita dragoste a lui Hristos care e „bun și de oameni iubitor”. De aceea Taina Pocăinței nu este o reflectare retrospectivă asupra relelor săvârșite în trecut, ci o curajoasă înaintare spre viitor. Este un act de credință, un legământ prin care făgăduim lui Dumnezeu să începem o viață nouă.

Răspunsul orbului la întrebarea Domnului e cât se poate de relevant: „Cred, Doamne! Și i s-a închinat Lui”. Condiția închinării noastre ține de răbdarea cu care ne angajăm în propria pocăință atinși de taina vederii cu inima.

„Timpul pe care l-ai petrecut cu trandafirul tău este ceea ce face ca trandafirul tău să fie atât de important” (spune vulpea).

Cred că și timpul pe care-l petrecem cu Hristos ne poate vindeca de „nevedere”.

Calendarul creștin și data serbării Sfințelor Paști

(urmăre din p. 1)

3. „Problema calendarului”

În lumea creștină se folosește astăzi calendarul îndreptat de către întreg Apusul și de către majoritatea Bisericilor Ortodoxe, rămânând pe *stil vechi* numai Patriarhia Ierusalimului, Biserica Rusă, Biserica Sârbă și Muntele Athos. După *Congresul Interortodox de la Constantinopol* din 1923, Bisericile Ortodoxe care au acceptat calendarul îndreptat și în privința pascaliei, până în 1927, au hotărât să revină la *pascaliea veche*, pentru unitatea Ortodoxiei în ceea ce privește serbarea celui mai mare praznic, până când se vor hotărî și celelalte Biserici să accepte calendarul îndreptat. Între aceste Biserici care folosesc un *calendar mixt*, îndreptat pentru sărbătorile cu dată fixă, dar cu *pascaliea veche*, este și Biserica Ortodoxă Română.

Îndreptarea calendarului a devenit pentru Biserică, deci, o „problemă” care trebuie rezolvată, mai ales că aceasta nu atinge cu nimic doctrina și ortodoxia credinței, ci depinde numai de date științifice. Păstrarea unui calendar neîndrep-

tat este astăzi la fel de anacronică precum am urmărit timpul după un ceasornic care rămâne mereu în urmă.

La încheierea acestei prezentări succinte putem trage următoarele concluzii:

a) În desfășurarea evenimentelor dumnezeiești comemorate în cadrul anului bisericesc, calendarul are rolul important de „mijloc”, nu de „sursă”, deci corectitudinea tehnică a lui este necesară pentru a coincide cu cel civil.

b) Îndreptarea lui nu poate avea nici o implicație *confesională* sau de *credință*, atunci când se calculează fenomenele cosmice, după care funcționează acest sistem de măsurare a timpului.

c) Bisericile Ortodoxe care nu au îndreptat încă greșeala calendaristică se vor găsi foarte curând obligate de către însuși progresul societății să o facă.

d) Grupările „*stiliste*” de la noi desfășoară o activitate prozelitistă împotriva Bisericii Ortodoxe Române, care este în comuniune cu celelalte Biserici Ortodoxe păstrătoare ale stilului vechi, precum cea sârbă și cea ucraineană.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Duminică, 1 martie. A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană din Sibiu. A dat citire Scrisorii pastorale a Sfântului Sinod către clerul și credincioșii Bisericii noastre, transmisă cu prilejul prăznuirii Duminicii Ortodoxiei. În cadrul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa l-a hirotonit diacon pe teologul Inocențiu Cândea, iar pe ierodiaconul Raul Rafael Povîrnaru l-a hirotonit preot pentru Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul” din Poiana Brașov.

Luni, 2 martie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 3 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. La Reședința mitropolitană, a prezidat ședința administrativă a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 4 martie. La Biserica „Nașterea Domnului” din Sibiu, Î.P.S. Sa a oficiat slujba înmormântării părintelui Sorin Liviu Bucur și a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. În aceeași zi, a vizitat Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.

Joi, 5 martie. A vizitat Schitul „Nașterea Maicii Domnului” din localitatea Bazna, jud. Sibiu.

Vineri, 6 martie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 8 martie. A săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica „Sfânta Treime” din localitatea Ațel, Protopopiatul Mediaș, și l-a hirotonit și instalat pe noul paroh, părintele Inocențiu Cândea. În aceeași zi, Î.P.S. Sa a participat la slujba Vecerniei de la Biserica „Schimbarea la Față” din localitatea Brateiu, Protopopiatul Mediaș, și l-a instalat în parohie pe noul paroh, părintele Nicolae Clinciu.

Luni, 9 martie – Miercuri, 11 martie. Cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Î.P.S. Sa a făcut un pelerinaj în Grecia, la Biserica „Sfântul Ioan Rusu” din insula Evia.

Vineri, 13 martie. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 15 martie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din localitatea Bran-Poarta, Protopopiatul Bran-Zărnești. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. Î.P.S. Sa l-a hirotonit *iconom* pe preotul paroh Adrian Arcaș, ca apreciere pentru întreaga activitate pastoral-misionară și administrativă în anii de slujire la Bran-Poartă, iar principalilor ctitori și binefăcători, le-a acordat acte de cinstire.

Luni, 16 martie. A avut program de audiențe. A prezidat ședința Comisiei Mitropolitane de Pictură Bisericească.

Marti, 17 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe și lucrări de birou. În aceeași zi, a prezidat Comisia examenului de capacitate preotească, examen organizat de Arhiepiscopia Sibiului.

Miercuri, 18 martie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 19 martie. A prezidat ședința anuală a membrilor Casei de Ajutor Reciproc din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului. Seara, a participat în Capela mitropolitană la o seară duhovnicească, organizată de elevii și studenții din cadrul Organizației Tinerilor din Sibiu. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Vineri, 20 martie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 22 martie. A oficiat Sf. Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Buna Vestire” din Sibiu.

Luni, 23 martie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A vizitat șantierul de lucru de la Catedrala „Sfântul Ioan Botezătorul” din municipiul Făgăraș. Seara, a slujit la Catedrala mitropolitană din Sibiu Denia Canonului Sfântului Andrei Criteanul.

Marti, 24 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe și lucrări de birou. În aceeași zi, la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” din localitatea Nocrich, jud. Sibiu, a oficiat slujba de tundere în monahism a rasofoarei Heruvima Ocu. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Miercuri, 25 martie – Praznicul Bunei Vestiri. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Mănăstirea „Buna Vestire” din localitatea Orlat, jud. Sibiu. În aceeași zi, la Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul” din Poiana Brașov, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de tundere în monahism a trei viețuitori.

Joi, 26 martie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. În aceeași zi, a participat în Sala profesorală a Facultății de Teologie din Sibiu, la susținerea examenului de abilitare a pr. conf. univ. dr. Daniel Buda, cadru didactic al acestei facultăți. Comisia de evaluare a fost formată din pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, pr. prof. univ. dr. Emanoil Băbuș de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București și pr. prof. univ. dr. Adrian Gabor de la aceeași facultate.

Vineri, 27 martie. A avut program de lucru la cabinet.

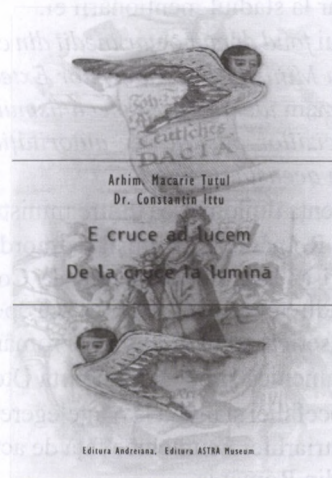
Duminică, 29 martie. A săvârșit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Jina, Protopopiatul Săliște. La finalul Sfintei Liturghii, părintele paroh Lucian Negrilă a fost hirotonit *iconom stavrofor*, ca o încununare a activității pastoral-misionare de la Jina. În aceeași zi, Î.P.S. Sa a pus piatra de temelie la noua Biserică „Sfântul Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei” din aceeași localitate.

Luni, 30 martie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

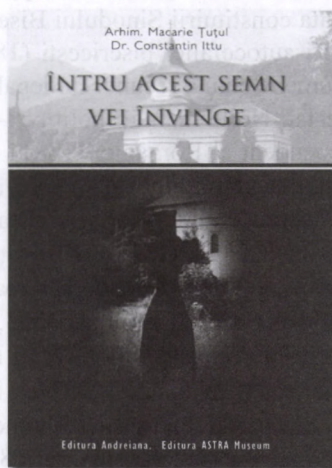
TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

La Editura noastră eparhială au apărut două volume semnate de către Arhim. Macarie Tuțul și Dr. Constantin Ittu. Primul volum, *De la cruce la lumină*, oferă posibilitatea a două feluri de călătorii: una de natură spirituală, iar a doua cu valoare spiritual-istorică. Volumul cuprinde un florilegiu de texte, unele dintre ele prezentate cu dife-

rite prilejuri ori publicate în periodice de profil, iar altele cu un caracter de inedit, care acum văd lumina tiparului. Fermentul care i-a determinat pe autori să definitiveze demersul lor are un puternic substrat, anume dorința de a oferi cititorului rezultatul unor strădanii, rezultatul unor preocupări, presupuse răspunsuri corecte la întrebări.

Scrisă cu plăcere, chiar cu speranța celor care și-ar dori să le ofere și altora volumul, *De la cruce la lumină* este, în ultimă instanță, o *aspră ascultare* pentru autorii lucrării. În plurivalența lumii de azi, flămânzi sau însetați nu sunt doar cei care nu au pâine ori apă, ci sunt și cei însetați de cultură, de credință, cei dornici să se hrănească din lecturi. Cum cartea de față se adresează în primul rând generației tinere, nu își propune doar să *informeze* intelectual această generație, ci să o *formeze* spiritual pentru *orientarea* în viață, altfel exprimat, pentru *orientarea stimulativă*. Recomandăm spre lec-

tură și învățătură acest volum pentru toți cei care sunt interesați de sporirea culturii prin observarea detaliului din diverse aspecte și reprezentări istorice.

Al doilea volum semnat de către cei doi autori este așezat sub titlul *Întru acest semn vei învinge* și cuprinde texte realizate în contextul Anului omagial 2013 dedicat Sfinților Împărați Constantin și Elena. Textele cuprinse între copertile acestui volum reprezintă abordări din perspectivă istorică, dar și din perspectiva însemnătății duhovnicești a perioadei constantiniene pentru viața și misiunea Bisericii. Totodată sunt cuprinse texte de profunzime referitoare la martiriul în contextul Anului omagial 2014 dedicat Sfinților Brâncoveni, fiind subliniate în același timp și alte aspecte care țin de diverse evenimente istorice ce au marcat în ultima perioadă viața Bisericii transilvănene în special.

Îndemnăm pe toți cei ce doresc să descopere aspecte inedite ale istoriei și vieții pastoral-misionare din cadrul Bisericii să se aplece cu interes asupra acestor două frumoase volume și dorim să îi felicităm pe cei doi autori pentru contribuția adusă prin publicarea lor.

Mitropolitul Laurențiu

AUTOCEFALIA

Bisericii Ortodoxe Române în documentele diplomatice

(urmare din p. 1)

Melchisedec. Discurs de recepțiune rostit în ședință solemnă la Academia Română cu răspunsul domnului D. Sturdza, București, 1894, pp. 91-92]. Lucrările întocmite ulterior, pe tot parcursul secolului al XX-lea, au reluat această informație, rămânând doar la stadiul menționării ei.

Pe baza unui fond documentar inedit din cadrul Arhivei Diplomatice a Ministerului Afacerilor Externe al României, ne propunem identificarea mecanismului care a stat în spatele deciziilor oficiale ale autorităților de stat și bisericești din această perioadă.

Correspondența diplomatică dintre miniștrii de Externe și de Culte ai României și trimișii extraordinari-miniștri plenipotențiar ai Legației României la Constantinopol, dezvăluie gândirea politică-bisericească specifică pentru relația Stat-Biserică, rolul diplomației românești pe lângă Patriarhia Ecumenică și pe lângă Poarta Otomană pentru obținerea autocefaliei și invită la o înțelegere mai adecvată a atitudinii Patriarhiei Ecumenice față de acțiunile de stat și bisericești din România.

I. Inițiativa Patriarhiei Ecumenice pentru recunoașterea canonică a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Motivații bisericești și politice

La 10/22 decembrie 1883, patriarhul ecumenic Ioachim III a avut o întâlnire cu reprezentantul diplomatic al României la Constantinopol, Petre Mavrogheni, pentru a aduce în discuție chestiunea posibilității recunoașterii canonice a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române [Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (AMAE), Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa confidențială a ministrului plenipotențiar la Constantinopol, Petre Mavrogheni, către Ministrul Afacerilor Străine, D. A. Sturdza, din 10/22 decembrie 1883, nr. 720]. Exprimându-și părerea de rău pentru prelungirea unei stări nefirești între cele două Biserici, patriarhul recunoștea că la data constituirii Sinodului Bisericii Române și a proclamării autocefaliei bisericești (1864), Sinodul Patriarhiei Ecumenice nu a recunoscut legalitatea acestui fapt și a protestat. Noile realități politice – proclamarea regatului independent al României (1881) – făceau însă posibilă, în gândirea patriarhului ecumenic, recunoașterea fără dificultăți a autocefaliei bisericești. Erau menționate Bisericele Rusiei (1589), Greciei (înființarea statului independent grec, în anul 1829, declararea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Grecești, în anul 1833, recunoscută și confirmată de Patriarhia Ecumenică, în anul 1850) și Serbiei (întemeierea principatului Serbiei, în anul 1878, recunoașterea, din partea Patriarhiei Ecumenice, a autocefaliei mitropoliei Belgradului, în anul 1879), cărora li se acordase autocefalia, în urma independenței politice de stat. Actul de recunoaștere necesita însă o formalitate: solicitarea binecuvântării din partea Bisericii Române care putea aduce, ulterior, egalitatea cu celelalte Biserici ortodoxe autocefale. Despre aceste lucruri, patriarhul vorbise și cu Dimitrie Brătianu, unul dintre ambasadorii extraordinari și miniștrii plenipotențiar anteriori ai României la Constantinopol (1878-1881).

Reprezentantul diplomatic al României la Constantinopol, Petre Mavrogheni, a arătat patriarhului Ioachim III că trebuiau avute în vedere realitățile istorice bisericești din România: „Autonomia Bisericii noastre este stabilită de 17 ani și nu este de crezut că i-ar putea îndupleca astăzi pe capii ei ca să ceară, fie și cu simplă formalitate, recunoașterea ei de Patriarhie. Aceasta ar fi negațiunea unui trecut întreg” [Ibidem].

În adresa sa către Ministrul Afacerilor Străine, D.A. Sturdza, Petre Mavrogheni aborda și chestiunea motivației care l-ar fi determinat pe patriarhul Ioachim III să caute aplanarea acestui conflict înregistrat între Biserica Ortodoxă Română și Patriarhia Ecumenică. Menționa poziția Patriarhiei Ecumenice în Imperiul Otoman și „îndoita propagandă ruso-bulgară și catolică, care îi sapă acum

foarte tare autoritatea în provinciile balcanice” [Ibidem]. Într-un context internațional politic și bisericesc complicat, patriarhul ecumenic și-a dat seama de „necesitatea de a curma conflictul religios ce s-a iscat cu proclamarea autocefaliei Bisericii Române și de a intra în relațiuni mai bune și mai strânse cu noi” [Ibidem].

La 25 decembrie 1884/6 ianuarie 1885, Petre Mavrogheni a fost vizitat de Constantin Calliadi Bey, unul din consilierii noului patriarh ecumenic Ioachim IV, care a reluat discuția pe aceeași temă. Arăta „măhnirea ce resimte Prea Sfinția Sa din cauza neînțelegerilor ce s-au iscat între Biserica Română și Patriarhie și a regretabilelor consecințe ce au decurs din o așa falsă situație pentru unitatea Bisericii Ortodoxe întregi” [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa ministrului plenipotențiar la Constantinopol, Petre Mavrogheni, către Ministrul Afacerilor Străine, D. A. Sturdza, din 25 decembrie 1884 / 6 ianuarie 1885, nr. 680]. Erau menționate cazurile Bisericii Greciei și Rusiei, dar și preocupările patriarhului pentru strângerea relațiilor cu Biserica Serbiei și cu mitropoliile ortodoxe din Carloviț și din Cernăuți. Cu atât mai mult, se dovedea necesitatea reglementării „raporturilor Patriarhiei cu Biserica României”. Patriarhul ecumenic și sinodul său erau bucuroși „să recunoască și să proclame independența acestei Biserici, dacă ea îi va adresa pentru formă, o cerere în acest sens, însoțită de o cerere a guvernului român” [Ibidem].

Demersuri diplomatice pentru întocmirea actelor autocefaliei

1) În ultimele zile ale lunii decembrie 1884, Constantin Calliadi Bey înmânase reprezentantului român la Constantinopol, Petre Mavrogheni, o „schită de adresă”, care să fie luată în considerare, de Sf. Sinod din București, în alcătuirea scrisorii oficiale, prin care urma să fie cerută binecuvântarea și recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, din partea Patriarhiei Ecumenice. [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa ministrului plenipotențiar la Constantinopol, Petre Mavrogheni, către Ministrul Afacerilor Străine, D.A. Sturdza, din 25 decembrie/6 ianuarie 1885, nr. 680] Textul respectiv prezenta tema autocefaliei în legătură directă cu proclamarea regatului României, sub sceptrul regelui Carol I.

2) Răspunsul ministrului D.A. Sturdza venea abia la 9/21 februarie 1885. Întârzierea era motivată de faptul că, în rezolvarea acestei chestiuni foarte importante, autoritățile de stat au trebuit să ia legătura cu ierarhii români care formau Sf. Sinod al Bisericii Române [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa confidențială a ministrului Cultelor, D.A. Sturdza, către ministrul plenipotențiar la Constantinopol, Petre Mavrogheni, din 9/21 februarie 1885, nr. 2020]. Textul proiectului de scrisoare al Sf. Sinod păstra „schita de adresă” întocmită la cancelaria patriarhală, ca text de bază. Erau operate doar câteva modificări, considerate indispensabile pentru specificarea foarte clară a relației de egalitate și unitate cu celelalte Biserici ortodoxe autocefale ce urma să fie păstrată la nivel canonic, acordându-se, pe mai departe, întâietatea de onoare patriarhului ecumenic.

3) La 19 februarie/3 martie 1885, era trimisă la București o nouă variantă de text cu noile modificări întreprinse, de data aceasta, de patriarhul ecumenic Ioachim IV și textul tomosului ce urma să consacre autocefalia Bisericii Române [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa confidențială a ministrului plenipotențiar la Constantinopol, Mavrogheni, către ministrul Cultelor, D.A. Sturdza, din 19 februarie/3 martie 1885, nr. 170]. Interesantă este afirmația pe care ministrul Mavrogheni o transmitea cu referire la relația prudentă pe care patriarhul ecumenic urma să o aibă cu sinodul său în această chestiune într-un context politic și diplomatic de la Constantinopol care putea deturna foarte ușor mersul lucrurilor. Patriarhul urma să convoace sinodul patriarhal doar în momentul în care textele erau definitivare în prealabil de comun acord de ambele părți. Se angaja moral să nu tolereze vreo modificare din partea sinodalilor greci în punctele esențiale ale textului tomosului patriarhal ce urma să consacre autocefalia Bisericii Române. Cerea, în acest sens, multă discreție și din partea

părții române, „fără ca să poată avea un răsunet oarecare în public sau în presă, mai înainte de a să dobândi aici, un rezultat definitiv” [Ibidem].

4) La 20 aprilie/2 mai 1885, ministrul Cultelor și al Instrucțiunii Publice, D.A. Sturdza, transmitea noului ministru plenipotențiar la Constantinopol, George Michael Ghica, textele oficiale ale părții române: scrisoarea mitropolitului primat către patriarhul ecumenic (a patra variantă de text), însoțită de o scrisoare oficială din partea sa. Ministrul plenipotențiar din Constantinopol era rugat să urgenteze demersurile pentru finalizarea acestor discuții pe texte, și pe fondul unor neînțelegeri care apăruseră, între timp, între mitropolitul primat, mitropolitul Moldovei și episcopul Romanului. Insista ca tomosul patriarhal să ajungă în România până la 1/12 mai 1885, data convocării Sf. Sinod, de către guvern [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa confidențială a ministrului Cultelor, D.A. Sturdza, către ministrul plenipotențiar la Constantinopol, G.M. Ghika, din 20 aprilie/2 mai 1885, nr. 4567].

5) La 23 aprilie/5 mai 1885, la ora patru după-amiaza, ministrul român Ghika a fost primit de patriarhul ecumenic, care i-a transmis verbal, acordul față de textul trimis din România, care conținea din nou unele modificări [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Telegramă cifrată a ministrului G.M. Ghika către ministrul Cultelor, D.A. Sturdza, din 23 aprilie/5 mai 1885].

6) La 24 aprilie/6 mai 1885, sinodul patriarhal a fost convocat în sesiune secretă, iar în ziua următoare, în sesiune solemnă, pentru semnarea tomosului [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Telegramă cifrată a ministrului G.M. Ghika către ministrul Cultelor, D.A. Sturdza, din 25 aprilie/7 mai 1885].

7) Tomosul patriarhal și cele două scrisori ale patriarhului ecumenic către mitropolitul primat, Calinic Miclescu, și către ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, D.A. Sturdza, au fost aduse ulterior, la Legația română din Constantinopol, de doi mitropoliți greci și de Aristarh Bey. De aici, ele au fost duse la București de secretarul legației, Nano [Ibidem].

8) La aceeași dată de 25 aprilie/7 mai 1885, Patriarhia Ecumenică trimitea o enciclică Patriarhiilor Ierusalimului și Alexandriei și Bisericii Ciprului, Rusiei, Greciei, Serbiei și Carlovitzului [„Acte privitoare la autocefalia Bisericii Ortodoxe a României”, în *Biserica Ortodoxă Română*, IX, 1885, nr. 8, pp. 555-556], informându-le despre recunoașterea autocefaliei Bisericii Române și cerându-le să recunoască frățeste Biserica Ortodoxă Română ca autocefală și de sine administrată în toate. Cu privire la Patriarhia Antiohiei, trimiterea enciclicei a fost amânată, deoarece scaunul ei era vacant la acea vreme [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa lui Aristarh bey către ministrul plenipotențiar la Constantinopol, G.M. Ghika, din 1/13 iunie 1885].

9) Sesiunea de primăvară a Sf. Sinod începea în ziua de 1 mai 1885. În deschiderea lucrărilor, ministrul Cultelor și al Instrucțiunii Publice, Dimitrie A. Sturdza, a prezentat mesajul regelui României, Carol I, prin care era anunțată, în mod oficial, recunoașterea „autocefaliei seculare” din partea patriarhului ecumenic Ioachim IV, care aducea o mai bună definire a poziției Bisericii Române, „egal îndreptățită cu celelalte Biserici ortodoxe autocefale, surorile ei de aceeași credință și de același rit” [„Acte privitoare la autocefalia Bisericii Ortodoxe a României”, în *Biserica Ortodoxă Română*, IX, 1885, nr. 5, p. 333]. În continuare, regele arăta că acest bun rezultat a fost obținut prin stăruințele guvernului român, cu concursul mitropoliților și episcopilor Bisericii Române și al patriarhului ecumenic. Autocefalia venea să întărească și mai mult poziția Bisericii Române în înălțimea și demnitatea ei.

Menționarea legăturii permanente a Bisericii cu „destinele țării”, a interesului regelui pentru întărirea Bisericii Române, „pentru ca ea să rămână acea mare instituțiune națională de stat, pe care poporul român să se poată totdeauna sprijini” [Ibidem], a sprijinului pe care Sf. Sinod și guvernul român trebuiau să-l acorde slujitorilor sfintelor altare, referirea la simțămintele religioase și patriotice ale

(continuare în p. 8)

† VISARION
Episcopul Tulcii

EPISCOPUL EMILIAN BIRDAȘ – un destin tragic în viața Bisericii

Dintotdeauna, atât în momente mai grele, cât și în momente prielnice de înflorire, Biserica a avut, prin grija lui Dumnezeu, oameni aleși care au știut să îndrume poporul binecredincios pe cărarea cea strâmtă, dar sigură care duce la limanul mântuirii.

Dumnezeu lucrează prin oameni și acest lucru s-a văzut și se vede și acum. Oameni hărăziți de Pronia divină s-au format temeinic și au ajuns, nu ușor, să dețină funcții de răspundere, să devină arhieriei și să-și pună toată viața lor în slujirea Bisericii și a aproapei.

Un asemenea om devotat și credincios, cu voință și spirit de inițiativă, bun organizator și chivernisitor a fost vrednicul de pomenire episcop Emilian Birdaș (1921-1996).

S-a născut dintr-o familie credincioasă din ținutul încărcat de istorie al dacilor liberi, în Maramureș, la 23 noiembrie 1921 în comuna Rohia, fiind crescut în credința, tradițiile și rânduielile ortodoxe românești și în graiul, simțămintele și datinile străbune. Astfel în sufletul tânărului s-au împletit de la început luminile credinței cu sufletul românesc al acestor plaiuri. Cunoșcând de mic poverile vieții, el a rămas statornic alături de cei apăsați și împovărați. Rămas orfan, la vârsta de 14 ani a fost primit novice la Mănăstirea „Sf. Ana” de la Rohia. La 21 iulie 1941 a intrat în cinul monahal, fiind hirotonit ierodiacon (25 iulie 1941) și apoi ieromonah, prin punerea mâinilor cărturarului episcop al Clujului Nicolae Colan (27 iulie 1941), pe seama aceleiași mănăstiri. Primește și sarcina administrării unor parohii din nordul Transilvaniei. În 1942 este transferat la Mănăstirea „Sfântul Ilie” din Toplița – Mureș, administrând și aici unele parohii din jur.

În 1948 obține diploma de absolvent al Seminarului „Nifon Mitropolitul” din București. Între 1948-1952 urmează cursurile Institutului Teologic Universitar din Capitală, obținând licența în teologie cu calificativul „excepțional”.

Între timp a fost hirotesit întru protosinghel, iar apoi a fost numit stareț al Mănăstirii „Martirii Neamului” de la Baia de Arieș – Turda.

În perioada studenției i s-a încredințat funcția de responsabil al internatului Școlii de cântăreți bisericești „Radu Vodă” din București, iar în anul 1953 a fost închinoviat în Mănăstirea Căldărușani, fiind încadrat totodată ca preot la Catedrala patriarhală din București. Pe lângă această ascultare, a fost numit, în 1955, profesor la Școala monahală a obștii patriarhale, cu sediul la Mănăstirea Antim.

În 1957 a fost numit în funcția de vicar administrativ al Episcopiei Romanului și Hușilor, unde a funcționat până în anul 1963. În 1958 i s-a acordat rangul de arhimandrit.

Între 1963 și 1973 a funcționat la Alba Iulia cu titlul de conducător al Catedralei Reîntregirii. Aici a dat dovadă de mult spirit gospodăresc, publicând totodată o seamă de materiale care scot la lumină importanța acestui așezământ din Alba Iulia, precum și alte aspecte din istoria noastră bisericească.

La recomandarea vrednicului de pomenire mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului, de la nașterea căruia anul acesta se împlinesc 100 de ani, a fost ales, la 2 septembrie 1973, ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titlul de „Rășinăreanul”. Reactivarea Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia după o întrerupere de 275 de ani va fi un bun prilej de a-l chema să ocupe postul de episcop al nou reînființatei Episcopii.

În cetatea Bălgradului a păstorit vreme de 15 ani, remarcându-se ca un bun gospodar și ca un bun slujitor. În cei 15

ani de episcopat aici a hirotonit peste 300 de preoți și sub directă sa îndrumare s-au zidit din nou 72 de biserici, iar altele 150 au fost restaurate și îmbrăcate într-o frumoasă haină picturală bizantină. S-a opus cu îndârjire vreme de ani îndelungați dărâmării bisericii ortodoxe din Miercurea Ciuc de către autoritățile comuniste ale vremii, iar la Mănăstirea Râmeț, în plină epocă comunistă atee, a pus piatra de temelie, lângă vechea bisericuță ridicată de sfântul ierarh Ghelasie, a monumentalei biserici cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”. În deceniile opt și nouă ale secolului XX s-a desfășurat în Cetatea Unirii o intensă activitate editorială.

Episcopul Emilian menționa că toate acestea s-au împlinit „prin vrednicia clerului și a bunilor credincioși, de care îmi aduc aminte în smeritele rugăciuni și pe care, după revoluție, aveam motive întemeiate ca pentru cele realizate să-i declar pe acești preoți – dintre care cam trei sute i-am hirotonit personal – eroi misionari ai Episcopiei de Alba Iulia pentru munca lor uimitoare depusă în acele vremuri grele, 1976-1990.

Pe lângă acestea, cum se știe, am căutat să reiau firul tradiției culturale a Mitropoliei Bălgradene de odinioară, punând în actualitate trecutul istoric și bisericesc prin editarea a zeci de mii de ilustrate și pliante, cu conținut tematic, precum și prin tipărirea unor cărți de prestigiu: „Carte de rugăciuni” în mai multe ediții, „Alba Iulia – oraș bimilenar”, 1978, „Îndreptar ortodox” în mai multe ediții, precum și tipărirea în ediție critică cu studii introductive alcătuite de oameni de vastă cultură și cu rezumate în limbi străine, a operei marelui mitropolit Simion Ștefan, cărturar și patriot, „Noul Testament de la Bălgrad 1648”, cartea de căpetenie, de importanță exemplară, piatră de hotar în literatura românească, monument de limbă literară, cultură și spiritualitate, cum a numit-o critica modernă.

Pentru aceste rezultate pe tărâm cultural am fost cinstit cu premiul „Bogdan Petriceicu Hașdeu”, iar după aceasta, ales ca membru de onoare al Academiei Române în anul 1992”.

Așa cum amintea el, în 1975 a scos de sub tipar o lucrare deosebită, numită „Îndreptar Ortodox” – o carte de rugăciuni ce cuprindea, între altele, pentru prima dată, slujbele Sfinților Ierarhi ardeleni Iorest și Sava și a Cuvioșilor Mărturisitori Visarion, Sofronie și a mucenicului Oprea din Săliște, precum și acatistele acestora. Prefața cărții a fost scrisă de către arhiepiscopul Teofil al Clujului, ocrotitor al episcopului Emilian pe când era vicar administrativ la Roman.

Această lucrare a cunoscut câteva ediții, fiind bine primită de către cler și credincioși. La fel în 1976 a editat o voluminoasă „Carte de Rugăciuni”, întocmită de el după textele mai vechi ale cărților de rugăciuni. Cartea avea 528 de pagini fiind poate cea mai complexă și completă carte de rugăciuni editată la noi. Și această carte a cunoscut cinci ediții, ultima fiind bună de tipar în 1989 apărută însă la începutul anului 1990 cu o altă foaie de titlu – ceea ce i-a provocat o mare supărare.

După 1990 a fost pus în retragere de Sfântul Sinod, dar l-a scurt timp a fost ales arhieru-vicar al Episcopiei Aradului, cu titlul de „Arădeanul”, unde a lucrat destoinic și ascultător dimpreună cu blândul ierarh Timotei Sevicu.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului decide, în luna decembrie 1993, reactivarea Episcopiei Caransebeșului, după ce aceasta a fost desființată prin actul nedrept din 1946. În luna ianuarie a anului 1994

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ia act cu satisfacție de dorința bănătenilor, hotărând să redea Caransebeșului statutul pe care îl merită. Reactivarea acestei Episcopii a fost un act de reală importanță, cu maxime implicații în viața Bisericii. Dacă la scară națională autonomia locală apare ca singura soluție viabilă pentru buna funcționare a societății românești, desigur că acest concept nu poate fi trecut cu vederea nici de Biserica neamului. Odată structurate formele și aparatul administrativ ale reînființatei eparhii, aceasta devine, la scurt timp, un potențial de primă însemnătate în revigorarea vieții eclesiale din sudul Banatului.

Ca un fapt de reparare morală, cât și datorită experienței sale de organizator, episcopul vicar Emilian de la Arad este ales de Sfântul Sinod, în data 13 iulie 1994, ca întâiul episcop al reînființatei episcopii a Caransebeșului. La deschiderea lucrărilor Colegiului electoral bisericesc, fericitul întru adormire patriarh Teoctist s-a referit și la celelalte două alegeri de chiriarhi pentru Episcopia Covasnei și Harghitei și pentru Episcopia Dunării de Jos.

După ce a mulțumit membrilor Colegiului electoral bisericesc, Episcopul Emilian a spus, între altele: „În 1975, într-un moment ca cel de azi, am fost chemat la slujire de vrednicul de pomenire Patriarh al României Justinian pentru a cărui odihnă mă rog. Preafericirea Sa de pioasă amintire, m-a chemat atunci să să reînnoș, ca și astăzi firul istoric al Episcopiei de Alba Iulia, după mai bine de 200 de ani. Socotesc că cea mai importantă alegere făcută în cursul acestor zile este cea pentru Episcopia de Harghita, pe care am păstorit-o câțiva ani, cu câteva rezultate care se pot vedea și care vor fi pomenite, nădăjduiesc, și la Judecata din urmă. Gândul meu se îndreaptă acum și

către preoții și credincioșii din Episcopia de Alba Iulia, cu care am lucrat peste 17 ani, vreme în care, vreau să cred – și poate vor aprecia și alții – s-au făcut câteva lucruri pentru preamărirea lui Dumnezeu și pentru unitatea românească”.

Duminică, 14 august a aceluiași an, în catedrala istorică „Sf. M. Mc. Gheorghe” a avut loc Sfânta Liturghie și slujba de instalare a episcopului Emilian cu participarea Mitropolitului Nicolae al Banatului, a Preasfințitului Timotei al Aradului și a distinșilor preoți din cele trei eparhii ale Mitropoliei Banatului. Alături de autoritățile locale și centrale a participat și episcopul Ioan Ploscariu al Lugojului, orientând alocuțiunea sa pe tema relațiilor bune care au existat și există între Biserica Ortodoxă și Biserica Greco-Catolică.

Mitropolitul Nicolae a subliniat, în cuvântul său, importanța istorică a orașului Caransebeș după care a remarcat însemnătatea reactivării Episcopiei de Caransebeș și a evocat personalitatea episcopului de odinioară Veniamin Nistor. În încheierea discursului, părintele Mitropolit a ținut să arate că alegerea noului episcop este „un dar al cerului”, ceea ce îl obligă să arhipăstorească cu dragoste, înțelepciune și responsabilitate.

În cei doar doi ani de arhipăstorie la Caransebeș, episcopul Emilian a pus bazele Episcopiei asemeni primului episcop, vrednicul și prietenul apropiat al marelui și sfântului ierarh Andrei Șaguna, episcopul Ioan Popasu. Cu simț de responsabilitate, cu muncă asiduă și demnitate a revigorat viața religioasă din zona Banatului de munte.

Marea realizare este și întocmirea planului noii Catedrale episcopale din Caransebeș, piatra de temelie fiind pusă,

(continuare în p. 8)

Misiunea ortodoxă și diaspora

Secolul XX și începutul secolului al XXI-lea au marcat nașterea celei mai mari diaspore ortodoxe, cauza ținând de contextele socio-istorice, și nu religioase. Totuși, implicațiile religio-teologice au fost și sunt deosebit de importante. Căderea comunismului în țările din sud-estul Europei a condus la un larg exod spre țările Europei occidentale, dar acest fenomen a avut un precedent: emigrația rusă din secolul al XX-lea. Ea se constituie într-o veritabilă „lecție” și din punct de vedere misionar, motiv pentru care ne vom opri asupra constituției și limitelor ei.

Se estimează că între anii 1920-1922, ca urmare a presiunilor regimului sovietic (vezi decretul lui V.I. Lenin), între unu și două milioane de dizidenți (K. Schögel; M. Raeff) au luat calea exilului, peste tot în lume, centrele cele mai importante fiind Sofia, Belgrad, Praga (supranumit „Oxfordul rus”), Berlin, Paris („capitala” diasporei rusești) sau New-York (despre peripețiile plecării, a se vedea, ilustrativ, mărturia lui V. Nabokov). Reprezentând elita intelectuală rusă, ea cuprindea în bună parte ofițeri de toate gradele din „Armata albă”, la care se adăuga însă și un însemnat număr de eminente savanți, profesori, juriști, scriitori, teologi, jurnaliști, editori, ingineri și clerici. De reținut este ceea ce a spus A. Kniazeff (1974:37-38), că „în viața emigranților ruși Biserica ocupa un loc foarte important”.

Din punct de vedere al organizării canonice, regăsim o gravă fragmentare a structurilor ecleziale, ceea ce face ca situația emigrației ruse să fie de departe cea mai complexă și tragică (O. Clément 1978:260). Revoluția bolșevică a generat radicalizarea diverselor opinii politice și religioase, ca și acutizarea tensiunilor deja existente între membrii diasporei ruse (N. Zernov 1978:172), aceasta putând fi cauza principală a diviziunilor. Astfel, regăsim patru centre jurisdicționale: 1) unul aflat în legătură cu Patriarhia Moscovei; 2) Biserica Ortodoxă Rusă din afara Rusiei (ROCOP) – cunoscută și sub denumirea de „Biserica Ortodoxă Rusă din Exil” sau „Sinodul de la Karlovitz”; 3) Arhiepiscopia ortodoxă rusă din Europa de Vest (sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice) și 4) Biserica Ortodoxă din America (OCA) (Despre cauzele, modul și istoricul constituirii acestora, vezi C.I. Toroczka).

În încercarea de a-și păstra identitatea națională și a-și promova moștenirea culturală, colonia rusă din exil a organizat nu doar instituții canonice, ci și educaționale. Ideea de a crea o școală de teologie pentru emigrație s-a vehiculat încă de la început: în anul 1922, cu ocazia conferinței Federației Creștine Mondiale a Studenților, reunită în acel an la Pekin, câțiva membri ai inteligenței ruse, în frunte cu Lev Zander s-au adresat în acest sens președintelui acelui for, dr. John Mott. Propunerea s-a bucurat de adeziunea profesorilor de la Praga, ca și a lui Nikolai Berdiaev, care a deschis la Berlin o *Académie filozofică și religioasă*. Însă locația acestei școli superioare teologice nu putea fi decât Parisul, acolo unde-și mutase reședința mitr. Evloghi (de la Berlin, în anul 1922) și unde se va concentra marea majoritate a membrilor emigrației. După îndelungi așteptări, datorate dificultăților financiare, cu sprijinul unor persoane din mediul ortodox și ecumenic, lecția inaugurală a școlii a avut loc la 30 aprilie 1926. Denumirea oficială era cea de Institutul de Teologie Ortodoxă „St. Serge” din Paris, și se dorea a fi continuatorul Institutului Teologic fondat în 1917 la Petrograd și închis câteva luni mai târziu de bolșevici. Corpul profesoral îi cuprindea pe majoritatea teologilor marcanți ai emigrației, în frunte cu S. Bulgakov: V. Zenkovsky, V. Ilin, V. Kartașov, S. Bezobrazov (viitorul episcop Casian) și P. Kovalevsky, cărora li se adăugă G. Florovsky, G. Fedotov, L. Zander, N. Afanasiev, C. Kern și B. Viceslavțev. (În timp vor fi integrați în corpul profesoral și foști studenți sau doctoranzi, cei mai cunoscuți fiind A. Kniazev, S. Verkhovsky, A. Schmemmann sau J. Meyendorff). În vederea creșterii nivelului intelectual și teologic, se va constitui, în special prin donații, o bibliotecă cu cca 15000 de volume și se va edita o revistă, „La Pensée orthodoxe” (O altă publicație celebră datorită numărului mare de filosofi religioși și teologi care au publicat în paginile ei este *Put*.) De altfel, în special calitativ, dar și cantitativ, activitatea publicistică a profesorilor de la Institutul „St. Serge” este remarcabilă: în *List of the Writings of Professors of the Russian Orthodox Theological Institute in Paris* (1925-1954), publicată de L. Zander, indexul lor bibliografic numără peste 90 de pagini (date la A. Kniazeff și D. Lowrie).

O altă instituție de învățământ academic, paralelă cu Institutul „St. Serge”, se leagă de numele lui Vladimir Loss-

ky. În 1925, acesta înființează, împreună cu prietenii săi E. Kovalesky, L. Uspenski și G. Krug, „Confreria universală Sfântul Fotie”, a cărui țel era de a promova dimensiunea universală a Ortodoxiei în lumea occidentală. Institutul „St. Denis” va fi inaugurat la 15 noiembrie 1944, pe lângă Academia din Paris, limba de predare fiind cea franceză. Printre profesorii de aici se găseau nu doar ortodocși, ci și romano-catolici – L. Bouyer, dom Lambert Beauduin sau M. de Gandillac – și protestanți – M. Burgelin și Hyppolite. Scopul declarat era de a promova o Ortodoxie universală, dar în același timp fidelă Tradiției patristice. Chiar fără a împărtăși cu toții acest scop, membrii emigrației ruse au avut o contribuție decisivă la dezvoltarea dialogului ecumenic în secolul al XX-lea, dar tema ar necesita un spațiu mult mai larg de tratare.

Unul dintre cele mai importante centre ale emigrației ruse, alături de cel din Paris, se află în America, la New York, grupat în jurul Seminarului „St. Vladimir”. Propunerea de a crea un „seminar” (în fapt, un Institut Teologic similar Institutului „St. Serge” din Paris) a venit în anul 1937; lipsa banilor a întârziat însă deschiderea Institutului până la 3 octombrie 1938, când mitropolitul Teofil I-a inaugurat pe lângă Biserica „Hristos Mântuitorul” din New York. Orientările teologice de la Institutul „St. Serge” se vor regăsi și la Seminarul din New York, lucru explicabil prin faptul că majoritatea profesorilor din prima și a doua generație făcuseră studii sau predaseră la Paris.

Prima perioadă (1938-1948) a fost una destul de grea, singurele fonduri venind de la organizația F.R.O.C. (*Federated Russian Orthodox Clubs*), căci mulți membri ai OCA considerau Institutul un lux neneccesar și prea costisitor; totuși, Seminarul „St. Vladimir” a continuat să funcționeze cu regularitate (singura excepție: în anul 1942). O nouă perioadă, mult mai fructuoasă, începe după cel de-al Doilea Război Mondial prin migrarea unor străluciți reprezentanți ai emigrației ruse din Europa: G. Fedotov, N. Lossky (Paris) sau N. Arseniev (Varșovia). Drept urmare, cu ocazia celui de-al 7-lea Sinod al OCA (Cleveland, noiembrie 1946), Institutul „St. Vladimir” este numit oficial Academie Teologică, prestigiul său crescând și mai mult prin numirea ca decan a p. Georges Florovsky (1893-1979). Sub conducerea lui (1949-1955), Seminarul se dezvoltă și mai mult, acum apărând sub egida sa revista *Saint Vladimir's Seminary Quarterly* (1952, din 1969 schimbându-și numele în *Saint Vladimir's Theological Quarterly*) și înființându-se o bibliotecă. Recunoașterea definitivă a venit în iunie 1966, când Seminarul „St. Vladimir” a fost acceptat ca membru asociat al Asociației Americane a Școlilor de Teologie. Astăzi Seminarul își are sediul la Crestwood, New York, iar de-a lungul timpului influența sa a atins acea dimensiune pan-ortodoxă la care aspira p. Florovsky (J. Meyendorff 1990:14-20; A. Schmemmann 1972:176, 193-194). De altfel, despre acesta din urmă și următorii doi rectori, A. Schmemmann (1921-1983) și J. Meyendorff (1926-1992), Bradley Nassif (1996: xvi) scria în cinstea memoriei acestuia că s-a format astfel o trilogie ce ar putea fi numită a „Părinților Americani”, cu trimitere explicită la cei trei mari Părinți capadocieni din secolul al IV-lea.

Paul L. Gavriluyk (2014:84-85) vorbea despre „Părinții” Renașterii ruse – cei născuți în perioada 1870-1880 –, despre „fiii” Renașterii – născuți între 1890-1900 – și, în fine, despre „nepoții” ei – generația 1910-1920. De asemenea, pot fi identificate mai multe direcții teologice în cadrul emigrației ruse – nu specifice doar unei anumite generații! –, cum ar fi: filosofia religioasă rusă, mișcarea neopatristică, teologia istorică, „eclesiologia euharistică” etc. Influența teologiei ruse din diaspora în ansamblu asupra teologiei ortodoxe contemporane, ca și asupra teologiei altor biserici și confesiuni creștine, a fost imensă. (Să nu uităm că teologi ca Jaroslav Pelikan sau Karl Christian Felmy s-au convertit la Ortodoxie tocmai prin studiul teologiei patristice și în contact cu străluciții reprezentanți ai diasporei ruse). Dar teologia nu e doar o disciplină academică, ci un mod de viață. Această considerație este valabilă și în ceea ce privește emigrația rusă, acolo unde, pe lângă teologia academică, promotoare a culturii rusești, se regăsește și teologia monastică, promotoare a spiritualității slave, figura cea mai elocventă fiind cea a arhimandritului Sofronie (Saharov) (1896-1993) – dar ar trebui amintite și alte nume, cum ar fi cel al maicii Maria Skobțova (1891-1945). În anul 1959, arhim. Sofronie va

părăsi Franța și se va stabili cu un grup de ucenici la Essex (Anglia), înființând în acest loc o mănăstire cu hramul Sf. Ioan Botezătorul. Chiar contactul cu această lume, necunoscută și considerată multă vreme „exotică”, i-a făcut pe unii occidentali să-și pună întrebarea dacă nu cumva se află aici continuitatea unui ethos al Bisericii primare, fapt care a dus la alte convertiri (vezi mai recent K. Kenneth).

Există însă și câteva șanse ratate pentru a face misiune la un nivel deplin: limitarea – cel puțin a primilor membri ai diasporei – la a „reconstrui Rusia” pe un tărâm străin; teama de a nu-și pierde identitatea națională și a fi asimilați, de unde izolaționismul liturgic și educațional (limba de slujire în biserici fiind slavona veche, iar de predare, editare a unor reviste sau redactare a unor cărți fiind rusa modernă – printre excepții, un titlu se impune: *Essai sur la théologie mystique de l'Église d'Orient* a lui V.I. Lossky); tensiunile între generații; incapacitatea de a realiza o sinteză teologică valabilă între diversele curente teologice ortodoxe; incapacitatea de a duce un dialog filosofico-teologic cu gândirea apuseană, de unde păstrarea unei polarizări facile „Est” – „Vest”; fragmentarea și chiar confruntarea jurisdicțională în cadrul diasporei ortodoxe, în general, și a celei ruse, în special etc.

Privind în urmă la numărul mare de teologi și filosofi din diaspora, continuatori străluciți ai culturii și spiritualității ruse din țara natală, la numeroasele lor lucrări, ce se definesc prin originalitate și creativitate (fapt care le și conferă, de altfel, valoarea), credem că nu greșim dacă afirmăm că emigrația rusă a constituit cel mai semnificativ „fenomen” teologic din secolul XX. Consecință a unei tragedii umane imense, Revoluția din anul 1917, prin care s-a instaurat sângeroasa dictatură bolșevică, acest fenomen a reușit să se metamorfozeze într-o situație providențială: șansa ca Răsăritul și Apusul, deopotrivă, să-și regăsească originea comună, și prin aceasta să poată să se armonizeze – sperăm, într-un viitor cât mai apropiat – într-o unică Tradiție, constituită din elemente diversificate și totuși complementare. De altfel, tocmai dorința de a mărturisi dimensiunea universală (catolică) a Ortodoxiei și relevanța ei pentru lumea actuală occidentală îi conferă unitate emigrației ruse, în ciuda jurisdicțiilor canonice sau a opțiunilor metodologice și a direcțiilor teologice diferite.

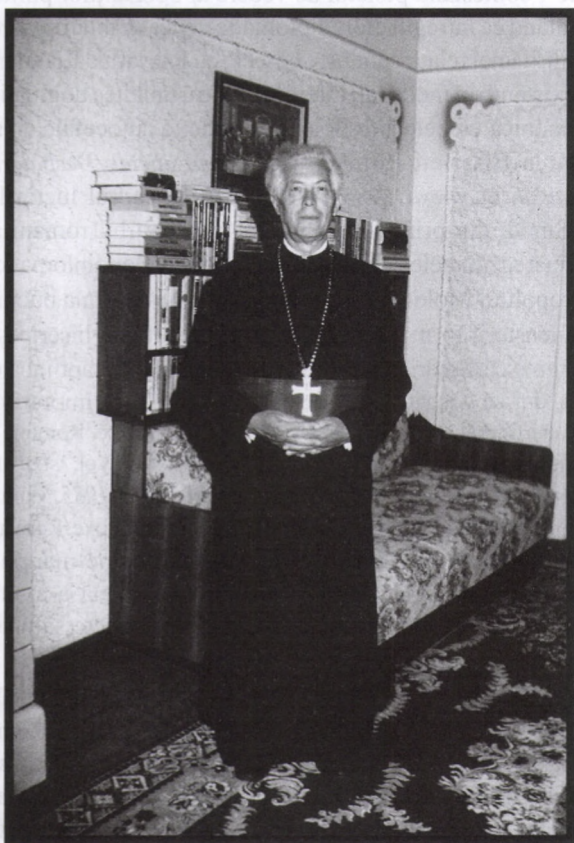
„Aventura” diasporei ruse nu s-a încheiat. Liniile directoare trasate de cei mai de seamă reprezentanți ai săi și-au găsit continuarea prin răspunsul creator al altor „fii ai exilului” (unii dintre ei la propriu, ca Michel Evdokimov, Paul Meyendorff sau Nicholas Lossky), ajunși la a treia sau chiar a patra generație (dintre cei mai cunoscuți, îi amintim pe Thomas Hopko de la Seminarul „St. Vladimir”, pe Constantin Andronikoff și Boris Bobrinskoy de la Institutul „St. Serge” sau pe Alexander Golitzin de la Universitatea Marquette, Wisconsin), la care se adaugă „discipolii” lor, ortodocși (exemplul cel mai elocvent este al mitropolitului grec de Pergam, Ioannis Zizioulas, care a preluat și corectat intuițiile „eclesiologiei euharistice”) sau occidentali (de ex. episcopul de Diokleia, Kallistos Ware, Olivier Clément sau Karl Christian Felmy).

Bibliografie (selectiv):

Karl Schögel (ed.), *Der grosse Exodus. Die russische Emigration und ihre Zentren*, 1917 bis 1941, C.H. Beck, München, 1994; Marc Raeff, *Russia Abroad: A Cultural History of the Russian Emigration, 1919-1939*, Oxford University Press, New York, 1990; Vladimir Nabokov, *Vorbește, memorie*, trad. Sanda Aronescu, Polirom, Iași, 2008; Antoine Arjakovsky, *The Way, Religious Thinkers of the Russian Emigration in Paris and Their Journal, 1925-1940*, trad. Jerry Ryan, Notre Dame University Press, 2013; Alexis Kniazeff, *L'Institut Saint-Serge. De l'Académie d'autrefois au rayonnement d'aujourd'hui*, Beauchesne, Paris, 1974; Olivier Clément, „Avenir et signification de la diaspora orthodoxe en Europe occidentale”, în *Contacts* nr. 103 (1978), p. 259-283; Nikolai Zernov, *The Russians and their Church*, SVSP, New York, 1978; Ciprian Iulian Toroczka, *Teologia rusă din diaspora. Context istoric; principalii reprezentanți și originalitățile lor teologice*, Agnos, Sibiu, 2005; Donald Lowrie, *Saint Sergius in Paris. The Orthodox Theological Institute, S.P.C.K.*, London, 1954; John Meyendorff, „Introduction: From Byzantium to the New World”, în J. Breck, J. Meyendorff, E. Silk (eds.), *The Legacy of St. Vladimir*, SVSP, New York, 1990, p. 14-20; Alexander Schmemmann, „Russian Theology: 1920-1972. An introductory Survey”, în SVTQ nr. 4 (1972); Bradley Nassif (ed.), *New Perspectives on Historical Theology. Essays in Memory of John Meyendorff*, William B. Eerdmans Publishing Company Grand Rapids, Cambridge, 1996; Arhimandritul Sofronie, *Viața și învățătura stareșului Siluan Athonitul*, trad. Ioan I. Ică, Deisis, Sibiu, 1999; Klaus Kenneth, *Două milioane de kilometri în căutarea Adevărului*, Agnos, Sibiu, 2009.

Ciprian Iulian TOROCZKAI

In memoriam

† Pr. Mircea Crețu (1926-2015)

Se căsătorește îndată după licență cu tânăra Ana Raita, fiica preotului Raita din Țara Făgărașului. Este hirotonit preot de către arhiereul Teodor Scorobet Rășinăreanu pe seama parohiei Grânari, cu filia Meșindorf din zona Rupei, unde păstorește cu devotament până în anul 1957 când se transferă la parohia Dacia. Aici va depune eforturi sporite pentru zidirea unei noi biserici în centrul localității. La 1 iunie 1969, este numit prin concurs la parohia Tâlmăciu, jud. Sibiu, unde va păstori până la pensionare, în anul 2009.

Vreme de 40 de ani a lucrat „*cu timp și fără timp*” în ogorul Domnului, slujind, predicând și făcându-se tuturor toate ca pe toți să-i câștige pentru Evanghelia Mântuitorului Hristos.

De numele său se leagă împodobirea cu pictură în tehnica frescă a impunătorului sfânt locaș cu hramul „Sf. Nicolae”, între anii 1978-1984, de către pictorul sibian Ioan Căzilă, procurarea clopotului mare al bisericii în 1978, deschiderea noului cimitir parohial (1989) și multe altele.

A fost un bun slujitor al sfântului altar, înzestrat cu o voce deosebită, un om deschis, mereu cu zâmbetul pe buze, popular și apropiat de păstoriții săi. A fost un preot de vocație, bun predicator și bun chivernisitor, un slujitor ce și-a îndeplinit cu cinste misiunea încredințată. Era nelipsit de la Sfânta Biserică, unde oficia în mod regulat Sfânta Liturghie, Utrenia și Vecernia în duminici și sărbători, rostind cuvânt de învățătură de fiecare dată. Și după ieșirea la pensie era mereu prezent la Sfânta Liturghie, slujind fie la Biserica „Sf. Nicolae”, fie la Biserica nouă din Tâlmăciu cu hramul „Sf. Arhangheli”. Părintele Mircea Crețu a beneficiat din plin și de ajutorul familiei sale – doamna preoteasă Ana și copiii Silviu, Mircea și Daniela –, o familie model pentru enoriași.

Pentru meritele sale, a fost distins în anul 1984, cu ocazia sfințirii Bisericii de către Mitropolitul Antonie Plămădeală, cu rangul de „*iconom-stavrofor*”, iar în 2006,

vrednicul de pomenire patriarh al României Teoctist Arăpaș i-a conferit distincția „*Crucea patriarhală*”.

După Revoluție, a făcut parte din Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în două legislaturi.

A trecut dincolo senin, împăcat cu toți, împărtășit cu Sfintele Taine – sub lumina Învierii Domnului –, așa cum lumină și bucurie a fost întreaga sa slujire.

A fost prohodit luni, 27 aprilie a.c., în Biserica „Sf. Nicolae” din orașul Tâlmăciu, la altarul căreia a slujit vreme de patru decenii, de către un sobor de preoți și diaconi având în frunte pe Î.P.S. Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, și pe smerenia noastră. Ambii ierarhi, în cuvinte alese, au arătat vrednicia pilduitoare a slujirii preoțești a adormitului întru Domnul.

În numele foștilor păstoriți a vorbit Pc. Pr. Ilie Gusan, urmașul său în slujirea la Biserica „Sf. Nicolae”.

În dangățul clopotelor, plâns de familie, ca și de obștea credincioșilor, a fost depus spre veșnică odihnă – alături de fiica sa, Daniela-Maria, trecută prematur la Domnul în anul 1997 – în mormântul de lângă biserică pe care și l-a pregătit din timp.

În urma lui rămâne un „*nume bun*”, o dăru de lumină, o amintire frumoasă a unui slujitor de vocație, a unui păstor de suflete care, prin tot ceea ce a înfăptuit, a căutat să fie asemenea „*Păstorului cel bun*” Ce-și pune sufletul pentru oile Sale.

Acum, la ceas de vremelnică despărțire, îi mulțumim în numele tălmăcenilor pentru tot ceea ce a făcut pentru zidirea lor sufletească, culturală și patriotică, rugând pe Bunul Dumnezeu să-i așeze sufletul său ales în ceata drepților acolo unde este pururi lumină și bucurie, iar chipul său îl vom păstra în inimă ca pe o icoană de întruchipat pentru fiecare dintre cei ce năzuim spre desăvârșire, spre slujirea lui Dumnezeu prin slujirea semenilor.

Veșnica lui pomenire!

†VISARION

Episcopul Tulcii

În data de 24 aprilie a.c., în vinerea din săptămâna a doua după Sfintele Paști, a trecut la cele veșnice, în urma unei scurte suferințe, cel ce a fost vreme de 40 de ani păstorul sufleteș al credincioșilor din parohia Tâlmăciu, jud. Sibiu, Pc. Pr. Iconom Stavrofor Mircea Crețu.

Vestea morții sale a umplut de tristețe sufletul membrilor familiei, al enoriașilor tălmăcenii ca și al tuturor celor care l-au cunoscut și l-au prețuit.

Născut la 16 iulie 1926, în comuna Loamneș, într-o familie de oameni credincioși și gospodari cu mulți copii, a primit o educație aleasă pe care a desăvârșit-o apoi la Școala din localitatea natală, iar mai apoi la Liceul Comercial din Sibiu. Simțind o tainică chemare către slujirea sfântului altar, se înscrie în 1946 la Institutul Teologic Ortodox din Sibiu, pe care-l va absolvi în anul 1950.

† Pr. Gheorghe Iosif Urs (23.04.1934-22.04.2015)

Cu durere în suflete, Vă aducem la cunoștință că în data de 22 aprilie 2015, a trecut din această lume preotul Gheorghe Iosif, Urs preot pensionar din Protopopiatul Mediaș.

Născut la data de 23.04.1934, în Comuna Biertan, din părinții Iosif și Rafira, părintele Gheorghe Iosif Urs a pornit încă din copilărie pe drumul iubirii și al slujirii Bunului Dumnezeu.

A urmat școala primară în Biertan, Liceul „Timotei Cipariu” din Dumbrăveni, iar mai apoi a urmat cursurile teologice ale Institutului Teologic de Grad Universitar, Sibiu, din anul 1953 până în anul 1957.

La data de 9.10.1960 a fost hirotonit diacon de către IPS Nicolae Colan, iar în data de 12.10.1960, a fost hirotonit preot de către PS Episcop Teodor Trandafir Scorobet, pe seama Parohiei Buzd, Protopopiatul Mediaș.

După 10 ani de rodnică slujire, a fost transferat la Parohia Biertan, Protopopiatul Mediaș, după care a fost promovat la Parohia „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din Mediaș, până în anul 2007.

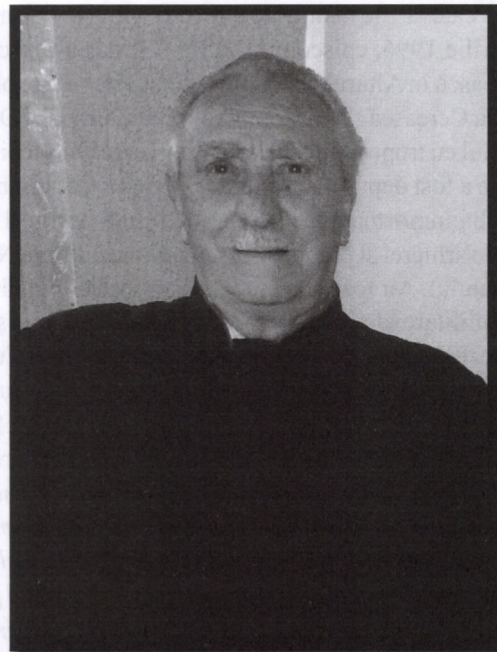
În perioada slujirii, părintele Urs Gheorghe Iosif a desfășurat o activitate pastoral-misionară și administrativ-gospodărească luminată de evlavie și credință, dovedindu-se un zelos păstor de suflete și un bun chivernisitor al patrimoniului bisericesc. Amintim din frumoasa realizare gospodărească ridicarea Bisericii cu hramul „Sf. Ap. Petru și Pavel” din Mediaș.

Părintele Gheorghe Iosif Urs s-a căsătorit la data de 4.09.1960 cu Maria Hudea din comuna Brateiu, sat Buzd, căsnicie care a durat 44 de ani până când, la data de 19.02.2004, doamna preoteasă a plecat cu sufletul la Domnul.

După 47 de ani de slujire a sfintelor altare, în anul 2007, a ieșit la pensie rămânând alături de preotul Badiu Roman Marcel până la trecerea sa la cele veșnice.

Ne rugăm Mântuitorului Iisus Hristos Cel Înviat din morți să așeze sufletul părintelui Urs Gheorghe Iosif întru împărăția Sa, în lumina, pacea și iubirea Preasfintei Treimi.

Pr. Protopop Ovidiu Ioan GĂBAN

Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române în documentele diplomatice

(urmare din p. 4)

ierarhilor Sf. Sinod și la unitatea internă a acestora evidențiază, în mod concludent, tipul de relație Stat-Biserică din perspectiva autorității supreme în stat.

10) La 30 mai 1885, mitropolitul primat Calinic Miclescu trimitea patriarhului ecumenic o scrisoare de mulțumire [„Acte privitoare la autocefalia Bisericii Ortodoxe a României”, în *Biserica Ortodoxă Română*, IX, 1885, nr. 8, pp. 553-554] și unele scrisori de informare către celelalte Biserici ortodoxe autocefale [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa ministrului Afacerilor Străine, Mihail Pherekyde, către Ion Bălăceanu, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Constantinopol, din 17/29 mai 1886], prin intermediul Patriarhiei Ecumenice [„Acte privitoare la autocefalia Bisericii Ortodoxe a României”, în *Biserica Ortodoxă Română*, IX, 1885, nr. 8, p. 557]. Au fost trimise răspunsuri din partea Patriarhiei Ierusalimului, Bisericii Serbiei, Greciei, Ciprului și Rusiei [„Acte privitoare la autocefalia Bisericii Ortodoxe a României”, în *Biserica Ortodoxă Română*, IX, 1885, nr. 12, pp. 921-933].

Uzanțele diplomatice au determinat pe regele Carol I al României să exprime în mod oficial, Patriarhiei Ecumenice, recunoștința sa pentru buna colaborare a guvernului său cu aceasta [La 14/26 mai 1885; AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa ministrului român de Externe, Ion Câmpineanu, către ministrul plenipotențiar din Constantinopol, G.M. Ghica, din 14/26 mai 1885, nr. 7501)].

Concluzii

Secretul tratatelor diplomatice purtate între guvernul României, prin reprezentanții diplomați români din Constantinopol, și Patriarhia Ecumenică, pentru obținerea recunoașterii canonice a autocefaliei bisericești, a avut efectul unei „lovituri de teatru”, la Constantinopol [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa ministrului plenipotențiar din Constantinopol, G.M. Ghica, către ministrul român de Externe, Ion Câmpineanu, din 21 mai/2 iunie 1885, nr. 475]. Reușita acestor tratative a fost apreciată pozitiv în cercul diplomaților din capitala Imperiului Otoman, mai puțin din partea ambasadei Rusiei. Puterea de stat repurta, desigur, o victorie pe plan politico-bisericesc, care îi întărea poziția în stat, dar care o și responsabiliza în gândirea și constru-

irea, pe mai departe, a proiectului generos de consolidare a României moderne, ce implica și o Biserică ortodoxă națională puternică și unită pentru societatea românească.

Guvernul liberal, condus de I.C. Brătianu, a fost, desigur, interesat în modul cel mai direct de inițiativa Patriarhiei Ecumenice, de recunoaștere a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Răspunsul pozitiv la propunerea patriarhului Ioachim IV venea pe fondul interesului întreținerii de relații internaționale cordiale și pe fondul interesului pentru reglementarea relațiilor Bisericii Române cu Patriarhia Ecumenică, prin care Biserica Română să primească un statut oficial canonic recunoscut și de celelalte Biserici ortodoxe autocefale [AMAE, Fond Constantinopol, Dosar 271. Adresa confidențială a ministrului Cultelor, D.A. Sturdza, către ministrul plenipotențiar la Constantinopol, Petre Mavrogheni, din 9/21 februarie 1885, nr. 2020]. Desigur, din punct de vedere politic, independența politică de stat reclama, în mod implicit și logic necesar, și independența bisericească. Ministrul D.A. Sturdza, ministru al Afacerilor Externe (1 august 1882-1 februarie 1885) și apoi ministru al Cultelor și al Instrucțiunii Publice (2 februarie 1885-1 martie 1888), a avut un rol esențial în coordonarea tratatelor menționate.

Opozanții politici (conservatorii) au adus, în cadrul dezbaterilor Senatului, argumente împotriva tratatelor diplomatice ale guvernului român cu Patriarhia din Constantinopol. Din punctul lor de vedere, „recunoașterea” autocefaliei Bisericii Române constituia o încălcare a principiilor fundamentale ale constituției României, cărora nu li s-au recunoscut puterea, cerând consacrarea de la o autoritate străină. Sinodul, care reprezenta, în stat, Biserica, fiind creat prin lege, „suveranitatea noastră națională”, nu mai avea nevoie, în gândirea acestora, de recunoașterea patriarhului din Constantinopol [Monitorul oficial. Dezbaterile Senatului, București, 1885-1886, p. 69-70].

Pe tot parcursul acestui timp, ierarhii români ortodocși din cadrul Sf. Sinod al Bisericii Române au susținut legitimitatea și necesitatea tratatelor diplomatice purtate pentru recunoașterea autocefaliei bisericești, printr-un act canonic din partea Patriarhiei Ecumenice. În cadrul dezbaterilor pe această temă, în cadrul Senatului României, episcopul Romanului, Melchisedec Ștefănescu, aducea complimentul său profund Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, „care a făcut acest mare bine ortodoxiei în general și Bisericii Române în

parte”, contestând punctul de vedere al opozanților politici și arătând că întregul efort diplomatic venea în întâmpinarea stabilirii unei relații canonice corecte cu Patriarhia Ecumenică, existând, în mod real, interesul pentru unitatea dogmatică și canonică cu celelalte Biserici ortodoxe autocefale, și nu izolarea Bisericii Române [Monitorul oficial. Dezbaterile Senatului, București, 1885-1886, p. 87]. În cadrul lucrărilor Sf. Sinod, din primăvara anului 1885, ierarhii români au apreciat rezultatele obținute la masa tratatelor diplomatice. Mitropolitul Moldovei, Iosif Naniescu, își exprima bucuria recunoașterii formale și canonice a autocefaliei bisericești, „cu toate că Biserica noastră era autocefală de fapt încă de mult, dar se găseau guri rele care voiau să zică împotriva” [Niculae Șerbănescu, „Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul centenarului 1885 – 25 aprilie – 1985”, în vol. *Centenarul Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române 1885-1985*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 135]. În cadrul discuțiilor pe marginea textelor autocefaliei, ierarhia ortodoxă română a avut o atitudine fermă, urmărind ca interesele ei directe să poată primi o rezolvare favorabilă.

Din motive politice-bisericești, Patriarhia Ecumenică a recunoscut, canonic, deplina independență a Bisericii Române, câștigând, pe această cale, și un partener în proiectul solidarizării și unității Ortodoxiei în spațiul sud-est european.

Începea o perioadă care se anunța importantă pentru întărirea Bisericii Ortodoxe Române și pentru rolul pe care-l va juca, pe mai departe, în viața credincioșilor români ortodocși și a societății românești, umbrită însă, în ultimul sfert al secolului al XIX-lea, de interesele politiciste, care au avut o influență negativă asupra autonomiei interne bisericești. Puterea de stat, care a acționat pentru obținerea independenței bisericești externe, nu a respectat în aceeași măsură și independența bisericească internă. Biserica Ortodoxă Română din vechiul regat rămânea, pe mai departe, o instituție națională de stat, care funcționa pe baza legilor de stat bisericești. Procesul de unificare bisericească, înregistrat în prima jumătate a sec. al XX-lea, în contextul unificării politice, după 1 dec. 1918, a adus modificări substanțiale în gândirea statutului de organizare a Bisericii Ortodoxe Române, autonomiei interne bisericești acordându-i-se o atenție sporită.

Episcopul Emilian Birdaș – un destin tragic în viața Bisericii

(urmare din p. 5)

la câteva luni după trecerea sa la cele veșnice, de către episcopul Laurențiu Streza și construcția desăvârșită și târnosită de către actualul chiriarh, episcopul Lucian Mic.

Gârbovit de probleme și griji, cu o stare de sănătate precară, cu câteva zile înainte de marea zi a Învierii Domnului, la 5 aprilie 1996, episcopul Emilian Birdaș a fost chemat să slujească în Altarul cel de Sus, după câteva zile plecând în Patria Cerească și episcopul Valerian Zaharia al Oradiei.

Sicriul cu trupul neînsuflețit al celui care a fost episcopul Emilian a fost depus în Catedrala istorică a Caransebeșului iar slujba înmormântării a avut loc luni 8 aprilie 1996 în sobor de arhieriei și preoți sub protia mitropolitului Nicolae al Banatului. Au fost prezente de asemenea oficialități civile și militare ale județelor Caraș-Severin, Timiș și Alba și reprezentanți ai Secretariatului de Stat pentru Culte.

Cu acest nefericit prilej, patriarhul Teoctist, în cuvântul de condoleanțe, intitulat „Dumnezeu și-a chemat la sine sluga bună și credincioasă”, adresat Mitropoliei Banatului, clerului și credincioșilor acesteia, mărturisea: „Taina vieții pământești și numărul anilor sunt în mâna lui Dumnezeu în taina adâncurilor Duhului Său (I Cor. 2, 10). Cel dintâi episcop de după reactivarea acestui centru eparhial pleacă din această viață pământească cu vredniciile sale înscrise în cartea vieții între care însă strălucește vrednicia sa de a fi continuatorul șirului de ierarhi ai Caransebeșului.

Iubite părinte și frate al nostru Emilian, bucură-te că Dumnezeu te-a chemat între ai Săi și între ai noștri sfinți înaintași. Pășești cu bucurie către Prea Sfânta Treime care ți-a pregătit loc de odihnă. Iar noi, cei ce te-am cunoscut, te-am apreciat și nu de puține ori ne-am împărtășit bucuriile și tristețile, te însoțim cu dragostea și rugăciunile noastre”.

Din păcate, doar trei publicații bisericești: „Vestitorul Ortodoxiei”, „Altarul Banatului” și „Telegraful Român” de la Sibiu – printr-un necrolog scris de autorul acestor rânduri, au inserat în paginile lor vestea trecerii la Domnul a episcopului Emilian.

În încheiere, aș vrea să relatez câteva amintiri personale legate de vlădica Emilian Birdaș: „În anul 1988, întorcându-mă în vară de la Mănăstirea Râmeț, am trecut pe la Episcopia de Alba Iulia unde o cunoșteam pe sora Minerva Barb care îl slujea pe Preasfințitul părinte Emilian. Stând de vorbă pe holul de la bucătărie, deodată apare vlădica Emilian întrebându-mă cine sunt. Sora Minerva i-a spus că sunt un doctorand la Institutul Teologic Universitar din Sibiu și un apropiat al Mănăstirii Râmeț. I-a poruncit atunci sorei să-mi dea să mănânc la bucătărie și după ce termin să fac o cerere pentru a-mi da un exemplar din „Noul Testament de la Bălgrad” pe care tocmai îl editase atunci. Și astăzi am acest exemplar pe care mi-a scris o dedicație specială. După un an, înainte de călugăria mea la mănăstirea Sâmbăta de Sus – la 5 mai 1989, vlădica Emilian mi-a trimis în dar: un culion și o camilafcă nouă

din partea lui. Aflase de la sora Minerva că voi fi călugărit și a făcut acest gest frumos. Și după ce am ajuns arhieru mult timp am slujit cu acea camilafcă primită de la dânsul.

După evenimentul din 1990 când a fost nevoit să se retragă de la conducerea Episcopiei de Alba – Iulia a venit într-o zi la Sibiu, la mitropolitul Antonie. Eram secretar la Arhiepiscopia și m-am dus să-l anunț pe mitropolit. Acesta îl avea în audiență pe dl Nicolae Stoicescu, atunci noul Ministru al Cultelor. Mitropolitul Antonie m-a rugat să stau cu vlădica Emilian la o cafea până îl va putea primi.

Era foarte dezorientat, trist și supărat. Mi-a spus între altele: «Părinte Visarion, nu știu ce să fac, unde să mă duc. Am și eu lucrurile mele, multe cărți, unde să le pun? Am fost la câteva mănăstiri din Eparhie, ca și la mănăstirea de metanie, să cer găzduire, dar am fost refuzat categoric. De aceea vin acum să vorbesc cu Înaltpreasfințitul să văd ce se întâmplă cu mine». După aproximativ o oră mitropolitul Antonie l-a primit împreună cu ministrul Stoicescu și cred că atunci s-a pus la cale trecerea lui la Arad ca arhieru-vicar.

De atunci i-a purtat o recunoștință vie mitropolitului Antonie, ca și mitropolitului Nicolae al Banatului și episcopului Timotei al Aradului”.

Se cade să ne amintim, așadar, de acest ierarh dârz și vrednic și să rugăm pe „Părintele luminilor, de la Care se coboară toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit”, să-i facă parte de veșnică odihnă în locașurile sfinților, iar amintirea lui să fie de-a pururea în inimile noastre.

Pr. Dr.

NICOLAE DURA, Viena

ALMA MATER VINDOBONENSIS – 650 DE ANI

Joi, 12 martie 2015, s-au împlinit 650 de ani de la întemeierea Universității din Viena de către împăratul Rudolf, în anul 1365. Împăratul a făcut acest gest mareț pentru întărirea onoarei imperiale, dar și ca o imitare a socrului său, Carol al IV-lea, care întemeiasă cu 17 ani mai devreme Universitatea din Praga (1348). Întemeierea Universității reprezintă o întâlnire și o cooperare fericită între curtea imperială, orașul Viena și Biserica. Universitatea din Viena a reprezentat un far călăuzitor în decursul celor șase veacuri și jumătate de existență pentru sute de mii de tineri din centrul Europei, care au studiat aici. Această Universitate este cea mai mare și mai veche din spațiul de limbă germană.

Portretul împăratului Rudolf al IV-lea, ctitorul Universității vieneze. Acesta este cel mai vechi portret al unui împărat austriac și se păstrează în Muzeul Arhiepiscopiei din Viena

În anele Universității vieneze se află și numele unor tineri români, care au studiat la Viena. Dintre cei dintâi, amintim pe: Ladislaus Wolachus (1391), Johannes dictus Olach (1398), Johannes de Welenis (1424), Ladislaus Blasy de Moldavia (1441), Laurencius de Moldavia (1448), Simon de Olah (1527). Dintre precursorii și corifeii Școlii Ardelene, care s-au format la Viena, amintim pe: Samuil Micu (1766-1772), Atanasie Rednic, Petru Maior și Gheorghe Șincai (1780), Samuil Vulcan (1779-1783), Ioan Budai-Deleanu. Din secolul al XIX-lea, amintim dintre românii care au studiat la Viena pe: Gheorghe Lazăr (1806-1809), Moise Fulea, Ioan Moga, Aron Pumnul (1842-1846), Ioan Popasu, Sava Popovici-Barcianu din Rășinari, Ilarion Pușcariu, Sava Popovici-Barcianu, Mihai Eminescu, Ioan Slavici, Ciprian Porumbescu, Nicolae Popea, Ilarion Pușcariu, Nicolae Maier, Matei Voileanu, Vasile Bologa, Dionisie Făgărășanu, Virgil Onițiu ș.a. Tot aici mai amintim pe un mare istoric bisericesc român, Nicolae Dobrescu, care a studiat și la Viena, 1902-1905, unde a obținut și doctoratul. Cu burse oferite de Fundația *Emanuil Gojdu* studiau la Viena doi studenți, în anul 1872 și patru, în anul 1873. Mitropolitul Veniamin Costachi de la Iași a trimis la Viena pentru studii, în anul 1843, șase tineri moldoveni, la propunerea lui Gheorghe Asachi. De la Cernăuți, au studiat teologia la Viena: Eugenie Hacman, Eusebiu Popovici (1860-1861), Ipolit Vorobchievici (1874-1884), Vasile Repta (1871-1873), devenit Mitropolit al Bucovinei (Vladimir 1902-1926), Teofil Bendela, Isidor Cavaler de Onciul (1857-1858), Alexiu Comoroșan (1867-1868), Valerian Șesan, Teodor Tarnavski, Emilian Voiutski (1874-1877), Vasile Gheorghiu (1897-1899), Nectarie Cotlarciuc – a ajuns Mitropolit al Bucovinei (1924-1935) –, Simeon Reli (1928-1929), Ștefan Lupșa (1929), Vladimir Prelipceanu.

În perioada interbelică, au studiat teologia la Viena: Vasile Lăzărescu (Mitropolit al Banatului – 1933-1961), Nicolae Mladin (Mitropolitul Transilvaniei – 1967-1981),

Nechifor Crainic (1920-1922, singurul român care a primit titlul de *Doctor honoris causa* la Universitatea din Viena, 5 noiembrie 1940), Ștefan Slevoacă (1937) ș.a. În anii '70 ai secolului trecut, au studiat la Facultatea de Teologie din Viena: Sebastian Șebu, Victor Hin Bunea, ceva mai târziu Arhid. Conf. Dr. Nicu Moldoveanu, Ioan Marin Mălinaș (doctor în teologie la Viena, 1984). După schimbările din anul 1989 au studiat la Viena în cadrul Facultății de Teologie Catolică: Pr. Lector Nicolae Dura (Mag. – 1993), Mihai Săsăujan (Dr. – 1996) și Pr. Lector Vasile Grăjdian, Pr. Asist. Mihai Brie (Oradea), Pr. Cristian Vaida (Sibiu) și Pr. Emanuel Ștefan Nuțu (Suceava).

În vremea noastră, la Universitatea din Viena, formată din 187 de facultăți și institute, lucrează 9.500 de angajați și studiază 92.000 de tineri. Universitatea este o instituție seculară, dar în același timp a rămas și patrie a Teologiei în cercetare și învățătură atât pentru creștini (catolici, protestanți și ortodocși), cât și pentru credința mozaică și musulmană.

Aniversarea celor 650 de ani ai Universității din Viena a fost marcată în mod solemn și printr-o slujbă săvârșită în Domul Sf. Ștefan în seara zilei de 12 martie 2015. La această slujbă au participat reprezentanți ai Universității, ai Bisericilor, ai statului și ai societății civile. Din partea Bisericilor Ortodoxe din Austria au participat: ÎPS Arsenie (mitropolit grec), PS Andrei (episcop sârb) și preoții români: Nicolae Dura și Ioan Moga. Cardinalul Christoph Schönborn, Arhiepiscopul Vienei, a accentuat în cuvântul de deschidere că la acest moment ne amintim de adâncimea izvorului, din care au fost scoase știință și înțelepciune de 650 de ani. În mod inspirat, s-a ales ca lectură biblică predica rostită de Sf. Ap. Pavel în Areopag în fața filosofilor atenieni (Faptele Apostolilor 17, 22-31). Predica a fost rostită de Michael Bunker, episcopul luteran din Austria. El a subliniat relația dintre rațiune și credință, și locul Teologiei în cadrul științei. Teologia apără rațiunea de preocuparea cu ea însăși, intervine pentru libertatea ei și o cheamă spre o coexistență atentă și critică. Libertatea este un avocat, o apărătoare a științei, care păzește rațiunea de iraționalitate. Nici credința creștină nu poate fi imaginată fără rațiune, căci rațiunea poate păstra credința dreaptă, de credință falsă, de superstiții. În cadrul slujbei a cântat corul și orchestra Universității, iar corul de la Biserica Ortodoxă Rusă din Viena a cântat imnul: „Lumină lină” și „Acum slobozește”.

Rectorul Heinz Engl, în cuvântul său, a precizat că Universitatea și Biserica au petrecut timpuri bune, dar și dificile. Au fost amintite câteva evenimente și factori dificili: reforma protestantă (sec. XVI), influența mare a iezuiților (sec. XVII-XVIII), după Primul Război Mondial – radicalizarea care a condus, în mod grav, spre violențe și antisemitism. Rectorul a dat citire și unui cuvânt de felicitare trimis de Papa Francisc. Papa a amintit că Universitatea, în afară de cunoștințe, trebuie să se preocupe să recunoască ceea ce este drept, bun și adevărat, iar în aceste timpuri ale trebuinței accentuate de specializare, să

Clădirea centrală a Universității

nu piardă din vedere întregul. „Rațiunii nu-i este îngăduit să piardă sensibilitatea pentru realitate, pentru curajul spre adevăr”. Lumea creștină a Evului Mediu a fost pământul, ca și rectorul au amintit de marea creștere a concurenței cu universități din Asia orientală. De exemplu, Universitatea de Știință și Tehnologie din Hong Kong, întemeiată în urmă cu 15 ani, dispune de un buget la fel de mare ca Universitatea vieneză, dar numărul de studenți este doar de 10.000, deci cu 80.000 mai puțini ca la Viena.

În cadrul festivităților jubiliare, sunt organizate 100 de activități care se vor desfășura până la 29 octombrie a.c. (conferințe, simpozioane, expoziții, concerte ș.a.). Pe 13.03., a avut loc Conferința internațională: „Global Universities and their Regional Impact” cu comunicări făcute de rectori și specialiști din marile universități europene,

Aula Universității vieneze

americane și asiatice. Pe 15.04., Profesorul de Teologie Patristică John BEHR – unul dintre cei mai mari teologi ai lumii ortodoxe contemporane – decanul Seminarului St. Vladimir din New York, va susține două conferințe la Facultatea de Teologie din Viena: „Orthodox Spirituality today” și „The interpretation of death in the early christian anthropology and in the contemporary Theology”.

Universitățile din România au fost reprezentate la festivitățile jubiliare din martie de: Academician Prof. Univ. Dr. Ioan-Aurel Pop, rector, și de Prof. Univ. Dr. Rudolf Grăf, prorector de la Cluj; Prof. Univ. Dr. Mircea Dumitru, rector, Prof. Univ. Dr. Liviu Papadima de la București și de Prof. Univ. Dr. Ioan Abrudan, rector de la Brașov.

Diac. Dr. Habil.
ȘTEFAN L. TOMA

DIN ACTUALITATEA BISERICESCĂ PANORTODOXĂ

A treia întrunire a Comitetului Interortodox Special pentru pregătirea Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe | 29 martie – 3 aprilie 2015, Chambésy/Elveția

Urmare a hotărârii Sinaxei Întăistătorilor Bisericii Ortodoxe Autocefale (care a avut loc între 6 și 9 martie 2014, la Fanar), în perioada 29 martie – 3 aprilie a.c., sub președinția Înaltpreasfințitului Ioan de Pergam (Zizioulas), reprezentantul Patriarhiei Ecumenice, s-a desfășurat a treia întrunire a Comitetului Interortodox Special pentru pregătirea Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe (prevăzut pentru anul 2016), la Centrul Patriarhiei Ecumenice de la Chambésy.

Cea de a treia și ultima întrunire a acestui Comitet a avut ca sarcină să completeze textul discutat la cea de a doua întrunire a sa (15-21 februarie 2015), ca și să supravezeze celelalte 3 teme deja discutate. Este vorba de completarea textului: *Contribuția Bisericii Ortodoxe la realizarea păcii, a dreptății, a libertății, a înfrățirii și a iubirii între popoare și la îndepărtarea discriminărilor rasiale și de alte feluri*. Supervizarea celor 3 teme discutate anterior a vizat: 1. *Problema calendarului*; 2. *Impedimente la căsătorie*; 3. *Importanța postului și respectarea lui astăzi*.

Această sesiune a fost precedată de întrunirea Comisiei de redactare (28-29 martie), condusă de către Mitropolitul Amfilohie de Mavrovouniou și Parathalassia (Biserica Ortodoxă Sărbă). Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată în cadrul acestei comisii de către de Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță. La aceasta au mai luat parte reprezentanți ai Patriarhiilor Ierusalimului și Antiohiei, ca și ai Bisericii Ortodoxe Ruse și ai Bisericii Ortodoxe a Greciei. Acestă comisie a elaborat, pe marginea propunerilor trimise de către Bisericele Ortodoxe la Secretariatul de la Chambésy al Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, un text revizuit al ultimelor două capitole ale textului despre *Contribuția Bisericii Ortodoxe la realizarea păcii, a dreptății, a libertății, a înfrățirii și a iubirii între popoare și la îndepărtarea discriminărilor rasiale și de alte feluri*, precum și o serie de propuneri în vederea aducerii la zi a textelor care urmau să fie supervizate. Pe baza acestor propuneri, Comitetul Interortodox Special a adoptat un text intitulat: *Misiunea Bisericii Ortodoxe ca mărturie de dragoste în slujire*, care a devenit ultimul capitol al textului deja aprobat la întrunirea precedentă. În acest capitol, care conține 15 paragrafe, este prezentată, pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, poziția Bisericii Ortodoxe în fața provocărilor lumii moderne. Ulterior, a fost supervizat textul privind *Importanța postului și respectarea lui astăzi*, care fusese adoptat în anul 1982 și care nu a necesitat schimbări majore. Acest text, compus din nouă paragrafe, descrie, pe baze biblice și patristice, importanța postului, perioadele de post și semnificația sa pentru progresul duhovnicesc al credincioșilor de astăzi.

Cu privire la textele care tratează *Problema calendarului* și, respectiv, *Impedimente la căsătorie*, Comitetul Interortodox Special a discutat foarte intens propunerile făcute de Comisia de redactare, discuție prin care s-au conturat punctele care ar fi trebuit revizuite, dar cum mandatul acesteia era doar să supravezeze aceste texte și, deci, să nu le schimbe, nu s-a ajuns la consensul necesar pentru revizuirea lor. Așadar, în legătură cu aceste teme, au rămas valabile textele adoptate la Conferințele Panortodoxe Presinodale.

În cadrul celei de a treia întruniri a Comitetului Interortodox Special, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan de Pergam a precizat că, după cea de a doua întrunire a Comitetului Interortodox Special (15-21 februarie 2015), au fost vehiculate în presă anumite informații false cu privire la lucrările și deciziile acestui comitet, motiv pentru care s-a făcut o declarație de presă comună (scrisă și semnată de către reprezentanții tuturor Bisericii Ortodoxe), prin care s-au negat informațiile eronate vehiculate. „Comitetul Interortodox Special, constituit pe baza hotărârii Întăistătorilor Bisericii Ortodoxe din martie 2014, cu scopul

de a revizui, potrivit mandatului său, textele elaborate și adoptate de către cea de a III-a Conferință Presinodală (Geneva, 1986) și, pe de altă parte, de a superviza textele adoptate de cea de a II-a Conferință Presinodală (Geneva, 1982), și-a încheiat sarcina pe parcursul celor 3 întruniri ale sale la Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice de la Chambésy – Geneva (29 septembrie-octombrie 2014; 16-21 februarie și 29 martie – 3 aprilie 2015). Astfel, textele revizuite și supervizate sunt pregătite pentru urmarea procesului de pregătire și convocare a Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe. Lucrările Comitetului s-au desfășurat într-un spirit de dragoste frățească și de dialog constructiv. Toți membrii Comitetului informează, într-o manieră responsabilă, că tot ceea ce s-a publicat în presă, respectiv, luarea unor poziții contrare învățaturii Bisericii Ortodoxe, este incorect și fals.

„1. Ortodoxia poate și are datoria de a contribui pozitiv la refacerea relaționării organice a dialogului global contemporan, în privința idealurilor creștine ale păcii, libertății, frățietății, iubirii și dreptății sociale dintre popoare, propovăduind învățătura creștină despre om și lume (kosmos), precum a făcut-o, pe deplin, în întreaga ei activitate, pentru a reuși reînnoirea identității spirituale și sociale a lumii. Învățătura creștină despre originea dumnezeiască și unitatea neamului omenesc și a lumii, întotdeauna, în relație strânsă cu sfințenia, desăvârșirea și valoarea supremă a persoanei umane, se află într-o stare latentă, în contextul dialogului global contemporan despre pace, dreptate socială și drepturile omului. Ideea universalității acestor idealuri, care constituie fundamentul dialogului contemporan, ar fi aproape de neînțeles fără învățătura creștină despre unitatea ontologică a neamului omenesc.

2. Identificarea unității neamului omenesc în arhetipul dual al creației dumnezeiești constituie sursa concretă a darurilor libertății, egalității, frățietății și dreptății sociale. Învățătura creștină despre «recapitularea tuturor în Hristos» (Efes. 1, 10) a reînnoit sfințenia și măreția supremă a persoanei umane, zădărniciind lumea dezbinării, a denaturării, a deosebirilor etnice și a urii. Asumarea în Hristos a întregului neam omenesc și a lumii a refăcut unitatea organică a acestora într-un trup, de aceea s-a și propovăduit, că «nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, ci toate sunt una în Hristos Iisus» (Gal. 3, 28). În același timp, credem că această unitate nu este ceva static și monolitic. Are un dinamism și o diversitate nesfârșită, deoarece

Istorică Biserica „Sfânta Irina” din Constantinopol, locul unde s-a ținut al II-lea Sinod Ecumenic (381), dar și loc desemnat a găzdui Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe din anul 2016

La cea de a treia întrunire a Comitetului Interortodox Special, Patriarhia Română a fost reprezentată de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Nifon de Târgoviște, alături de pr. prof. dr. Viorel Ioniță. După cum aminteam, Patriarhia Ecumenică a fost reprezentată de Mitropolitul Ioan de Pergam (președinte), alături de pr. Gheorghe Tsetsis, arhim. Maxim Pathos și Arhid. Ioan Chrysavgis (ca secretari pe lângă președinte). Patriarhia Alexandriei: Mitropolitul Serghie de Kalis Elpidos și arhim. prof. dr. Nicolae Ioannidis. Patriarhia Antiohiei: Mitropolitul Vasile de Arkadia. Patriarhia Ierusalimului: Arhiepiscopul Aristarhos de Konstantinis, prof. dr. Teodor Iankou. Patriarhia Georgiei: Mitropolitul Andrei de Samtabisi și Gori, pr. Gheorghe Zviantze și monahul Constantin-Antim Tsavatsisvili (Grigoriatul). Patriarhia Serbiei: Mitropolitul Amfilohie de Muntele, episcopul Irineu de Batska. Patriarhia Moscovei: Mitropolitul Ilarion de Volokolamsk, pr. Nicolae Balashov și diac. Anatoly Churyakov (traducător). Patriarhia Bulgariei: Mitropolitul Ioan de Varna și Marea Preslavie; Mitropolitul Serafim de Nevrokopiu. Biserica Ciprului: Mitropolitul Gheorghe de Pafos și prof. dr. Nicolae Zaharopoulos. Biserica Greciei: Mitropolitul Ignatie de Dimitriada, Mitropolitul Hrisostom de Messinia și Mitropolitul Hrisostom de Peristeriou. Biserica Albaniei: Mitropolitul Ioan de Koritsa și Mitropolitul Nicolae de Apollonia. Biserica Poloniei: Episcopul Gheorghe de Semiatitșe și pr. Andrei Kouzma. Biserica Cehiei și Slovaciei: Mitropolitul Gheorghe de Mihaloupoleos și Arhim. Serafim Semiatovskiy. Secretariatul Pregătirii Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe a fost reprezentat de către Mitropolitul Ieremia al Elveției (secretar), alături de prof. dr. Vlasios Fidas (consilier).

În finalul prezentării lucrărilor celei de a treia întruniri a Comitetului Interortodox Special, considerăm oportună prezentarea paragrafului care evocă *Misiunea Ortodoxiei în lumea contemporană*, așa cum acest text (paragraf) a fost supervizat, în vederea prezentării Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe din anul 2016:

izvorăște din unitatea persoanelor aflate în comuniune, după modelul unității celor trei persoane ale Sfintei Treimi”.

Deoarece au existat luări de poziție cu privire la faptul că evenimentul panortodox aflat în pregătire pentru anul 2016 nu poate avea importanța Sinoadelor Ecumenice și că ar trebui definit ca „Sinod Panortodox”, și nu ca „Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe” (ex. Mitropolitul Ilarion Alfeyev), merită atenție opinia Patriarhului Gennadie Scholarios (1405-1472/1473), primul Patriarh după căderea Constantinopolului (1453), care a exprimat foarte clar în ce context sintagma de „Sinod Ecumenic” (sau „Sfânt și Mare Sinod”) este justificată. Afirmând că Biserica lui Hristos este acolo unde se află întreg adevărul de credință, Patriarhul Gennadie Scholarios făcea diferența între Sinodul provincial, care nu reprezintă întreaga Biserică și Sinodul Ecumenic, care reprezintă întreaga Biserică (Gennadios Scholarios, *Oeuvres Complètes* II, 62:19). Atunci când vorbea de un *Sinod Ecumenic*, Gennadie Scholarios avea în vedere participarea Întăistătorilor celor cinci Patriarhii existente la vremea sa, în scopul soluționării unor aspecte de credință sau/și organizare canonică a Bisericii Ortodoxe din acea vreme. În consecință, participarea Întăistătorilor celor 14 Biserici Ortodoxe autocefale sau autonome de astăzi într-un sinod, cu o agendă care privește misiunea Bisericii Ortodoxe în contemporaneitate, ca și organizarea pastorației în zona de diasporă, poate fi definit, fără ezitare (din perspectiva Tradiției Bisericii), ca „Sfânt și Mare Sinod” sau „Sinod Ecumenic”.

Într-o lume marcată din ce în ce mai mult de conflicte și dezbinare socială, evenimentul așteptat în anul 2016 nu va produce doar un ecou în interiorul Ortodoxiei, ci va constitui un eveniment fără precedent în contemporaneitate, aducând adierea Duhului „într-o lume a neliniștii, ca sursă de pace”, ca să parafrazăm o sintagmă a Sanctității Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu.

Surse: www.patriarchate.org, www.amen.gr, www.basilica.ro

Tendențe și frământări contemporane: tradiționalism versus liberalism teologic

*Ne aflăm astăzi după o perioadă de schimbări certe în privința credinței religioase. Efectivul de credincioși [din Occident – n. n. C. I.] nu scade, ci, dimpotrivă, crește ușor în ultimele decade, cum ne spun anchetele europene de opinii. S-a prăbușit critica modernă a religiei – de la Hegel, trecând prin Feuerbach, Comte, Marx, Nietzsche și Freud –, în locul ei intrând recunoașterea (...) permanenței religiei printre formele spiritului. S-a prăbușit, totodată, modelarea lui Kant a relației dintre știință, filosofie, teologie, în favoarea tezei „corelaționalității” acestora, apărută de Habermas și Ratzinger [Autorul se referă la papa Benedict al XVI-lea (2005-2013), ca laic Joseph Alois Ratzinger, care, după retragerea din demnitatea de suveran pontif, a devenit papă emeritus]. Nici speranța întemeierii științifice a moralei și nici organizarea pe baze filosofice a societății nu au dus la rezultate așteptate, încât trebuie căutate resurse culturale pentru a susține organizarea societății [Andrei Marga, *Ce poate face credinciosul?*, în „Cotidianul”, ediția electronică din 30 oct. 2014 (<http://www.cotidianul.ro/ce-poate-face-credinciosul-250130/> – 31.10.2014)].*

Pe de o parte, citatul de mai sus ne invită să ne uităm înapoi în istorie, în vremea *Revoluției radicale* Franceze din 1793, când s-a trecut la înlocuirea valențelor creștine cu Virtutea, care, la cererea lui Robespierre, urma să fie instituită prin teroare [Mircea Platon, *Biblia lui Robespierre*, în „Convorbiri literare”, aprilie 2004, ediția electronică (<http://convorbiri-literare.dntis.ro/PLATONapr4.html> – 16.09.2014)]. Mutația a dus la înjosirea sistematică, pângăriră minuoasă a chipului lui Dumnezeu în om, căci nimeni, până la *Revoluția Franceză*, nu a căutat să pervertească omul [Idem, *Reeducarea Delfinului*, în *Ibidem*, mai 2004, ediția electronică (<http://convorbiri-literare.dntis.ro/PLATONmai4.html> – 16.09.2014)].

Pe de altă parte, rândurile filosofului Andrei Marga ne invită la o incursiune în secolul al XVII-lea, martorul apariției unei școli de gândire religioasă caracterizată prin

grija pentru motivația internă în defavoarea controlului extern. Inițiată de Rene Descartes și, în faza de început, influențată de gânditori precum Benedict de Spinoza, G.W. Leibnitz și John Locke, școala aceasta va cunoaște și o a doua etapă a sa, din vremea Romantismului sfârșitului de secol al XVIII-lea și începutul celui următor, etapă în care „marile voci” vor fi filosofi precum Jean Jacques Rousseau și Immanuel Kant ori teologi ca Friedrich Schleiermacher. Etapa *teologiei creștine liberale* sau a *liberalismului teologic*, este una a demersului de a încorpora știința în coordonatele credinței, căci asistăm la o atenție sporită acordată studiului psihologic al experiențelor religioase, dublată de studiul sociologic al instituțiilor religioase și completată de cercetări filosofice asupra valorilor religioase.

Revenind la Schleiermacher (1768-1834), el afirmă: *Elementul comun din toate diversele forme de exprimare a pietății (...) este conștiința dependenței totale sau, altfel spus, conștiința relației noastre cu Dumnezeu*. O primă concluzie: *Aceasta reprezintă cea mai înaltă formă a conștiinței de sine a omului*. O a doua: *această formă a conștiinței participă la antiteza dintre plăcut și neplăcut* [Friedrich Schleiermacher, *Teologia creștină liberală*, București, Herald, 2014, p. 219]. Desigur, unele dintre afirmațiile teologului sunt acceptate, iar altele nu. De pildă, în „Prima doctrină: Despre pluralitatea Bisericilor văzute, în relație cu unitatea Bisericii nevăzute” găsim: (paragraful 150) *Ori de câte ori se produc separații în sânul Bisericii Creștine, trebuie să apară și eforturile de a uni părțile care s-au separat*; (par. 151) *Completa separare a părții dintr-o biserică de celelalte părți ale Bisericii văzute reprezintă o atitudine necreștină*; (par. 152) *Toate separațiile din Biserica Creștină au doar un caracter temporar* [Ibidem, p. 250].

Contemporanul nostru, Vito Mancuso (n. 1962), afirmă că diferența dintre modernismul care apune și postmodernismul zilelor noastre este bine marcată la nivel teologic. Dacă modernismul, cu accent pus pe

ierarhie, ordine și control centralist, cultiva perspectiva materialistă, având deopotrivă ca suport și reper ateismul, în schimb, postmodernitatea, caracterizată prin înclinarea de a dizolva tendințele binare, este traversată de un puternic curent spiritual care își caută izvorul în elementul religios [Vito Mancuso, *Theology of Relation. Pagan Postmodernity and the Refounding of Christianity*, în „ET-Studies”, 1-2, 2010, pp. 213-231, la p. 2016]. Numai că trimiterile lui ne pun nu în fața unui binom, ci a unei dihotomii: adică tradiționalism versus radicalism, ultimul considerat de unii autori ca fiind liberalism teologic [Corneliu Simuț, *Nimeni pe lumea asta nu se naște creștin. Cu toții ne naștem oameni păcătoși*, în Cristian Bădiliță, Otniel Vereș, *Biserici, secte, erezii?*, București, Editura Vremea, 2011, pp. 205-207, la p. 214]. Dintr-o atare perspectivă, tradiționalismul se bazează pe convingerea că Dumnezeu există în mod supranatural, real și ontologic, cu alte cuvinte, El există ca realitate personală. În schimb, radicalismul (considerat, cum arătam, ca fiind liberalism teologic) neagă existența supranaturală și ontologică a lui Dumnezeu, nu însăși și pe cea reală, de vreme ce – susțin adepții săi – Dumnezeu poate exista ca și *concept* în mintea noastră. Prin negarea oricărui aspect supranatural al gândirii creștine, suntem astfel în fața unei mari provocări spirituale care anulează dogme precum Întruparea, Învierea, Înălțarea, Parusia ori Viața de Apoi. Cercetătorii fenomenului amintit afirmă că, de fapt, acest radicalism se suprapune, într-o oarecare măsură, pe ereziile din Biserica primelor veacuri, în special pe arianismul care nega dumnezeirea lui Hristos [Ibidem, pp. 214-215]. – *Ți s-a arătat, omule, ceea ce este bun și ceea ce Dumnezeu cere de la tine: dreptate, iubire și milostivire și cu smerenie să mergi înaintea Domnului Dumnezeului tău!* (Mihea 6, 8).

Lector Univ. Dr. Constantin ITTU
Cercetător științific, Muzeul Național Brukenthal

Diversificarea limbajului religios

Nadia Obrocea, analizând și aplicând limbajului religios studiile lui Eugen Coșeriu și concepția Mariei Teresa Cabré despre limbajul specializat ca subansamblu al limbajului general, caracterizat în mod pragmatic prin trei variabile – subiect, utilizatori și situații de comunicare –, consideră că limbajul religios poate fi definit prin delimitarea în mai multe variante și prin identificarea diferențelor care funcționează în interiorul său. Astfel, limbajul religios ortodox și limbajul religios catolic se diversifică în următoarele variante sau sublimbaje: „1. limbaj biblic; 2. limbaj teologic; 3. limbaj liturgic, care conține, la rândul său, două variante: limbajul de cult propriu-zis și limbajul tehnic de cult; 4. limbajul organizatoric bisericesc, care include și limbajul monahal de care nu poate fi separat în totalitate; 5. limbajul omiletic; 6. limbajul catehetic; 7. limbajul istoric bisericesc; 8. limbajul muzical bisericesc” [Nadia Obrocea, *Elementul latin în limbajul religios românesc* (Teză de doctorat), Timișoara, 2008, p. 25-26].

Stabilirea unui profil al limbajului religios s-a făcut, de către autoare, prin luarea în considerare a textelor aferente, pentru că norma – fiind interpusă între sistem și vorbire – poate fi evidențiată doar prin cercetarea textelor. Unitatea și specificitatea existentă la nivelul textelor face să se poată vorbi despre stiluri ale limbii, niveluri de limbă sau dialecte. Limbajul religios se constituie din variantele prezentate mai sus, care au elemente comune la toate nivelurile: fonetic, morfologic, sintactic, lexical, grafic etc. și îi conferă caracter religios, în ciuda diferențelor existente între ele. Analiza variantelor limbajului religios impune un lung parcurs hermeneutic. [...]

Limbajul liturgic este asociat cultului divin. Disciplina care se referă la întregul cult, nu doar la Sfânta Liturghie, se numește liturgică. Cercetătoarea consideră termenul *liturgic* ca adecvat, de vreme ce își extinde aria semantică de la Liturghie la cult. Limbajul liturgic poate fi identificat la nivelul textelor specifice cultului divin. El cunoaște două variante: limbajul de cult propriu-zis și limbajul tehnic de cult. *Limbajul de cult propriu-zis* este limbajul specific rugăciunii, Sfintelor Liturghii, Sfintelor Taine și altor slujbe religioase; *limbajul tehnic de cult* cuprinde elemente legate de modul de realizare a cultului divin, fiind aproximativ un meta-limbaj de cult. Textele corespunzătoare limbajului de cult propriu-zis sunt textele care conțin Sfintele Liturghii, Sfintele Taine, ierurgiile și rugăciunile, iar cele corespunzătoare limbajului tehnic de cult sunt fragmentele în care se fac precizări cu privire la modalitatea de realizare a rugăciunilor sau de oficializare a Sfintelor Liturghii, a Sfintelor Taine și a celorlalte slujbe religioase. Acest limbaj conține informații referitoare la tehnica de realizare a cultului divin. Limbajul tehnic de cult este constituit dintr-o bogată terminologie. Ni se pare îndreptățită afirmația autoarei de a considera inoportună discuția despre un limbaj bisericesc independent, pentru că Biserica nu există și nu poate să existe în afara Sfintelor Liturghii și a Sfintelor Taine. [...]

Împărtășim punctul de vedere al Nadiei Obrocea referitor la diversificarea limbajului religios (în raport cu specificitatea comunicării aferente domeniului religios), cu observația că, varianta a patra [Ibidem, p. 25], care alătură *limbajul monahal* limbajului organizatoric

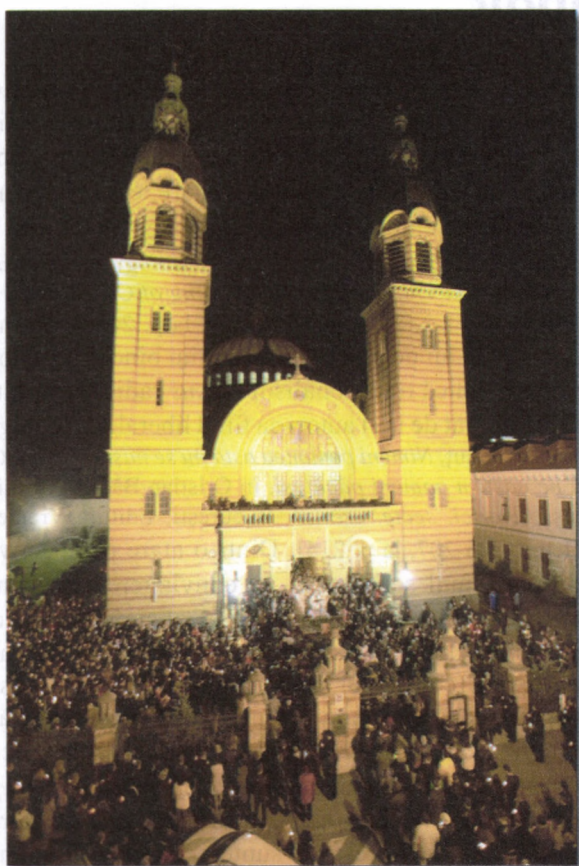
bisericesc, nu ni se pare justificată. Dimensiunea organizatorică și administrativă a Bisericii ca instituție nu include în mod necesar limbajul monahal. Din punctul nostru de vedere, *limbajul monahal* poate constitui el însuși o variantă sau sublimbaj. Faptul că la conducerea Bisericii se află monahi nu înseamnă că aceștia folosesc în relațiile organizatorice un limbaj specializat. Limbajul monahal, în opinia noastră, este cel duhovnicesc, întâlnit în cărți precum *Patericul*, *Sbornicul*, *Filocalia*, în alte cărți ale Sfinților Părinți, în cuvintele și învățăturile marilor duhovnici sau stareți. Facem precizarea că, deși este numit limbaj monahal, nu aparține în totalitate călugărilor din mănăstiri, ci tuturor trăitorilor creștini înduhovniciți, aflați într-un urcuș spiritual sub călăuzirea Duhului Sfânt.

Așadar, din punctul nostru de vedere, *limbajul religios* conține următoarele variante (sublimbaje): 1. limbajul biblic; 2. limbajul teologic; 3. limbajul liturgic; 4. limbajul organizatoric bisericesc; 5. limbajul monahal sau duhovnicesc; 6. limbajul omiletic; 7. limbajul catehetic; 8. limbajul istoric bisericesc; 9. limbajul muzical bisericesc. În cele ce urmează, vom urmări modul în care limbajul liturgic se concretizează în textul de cult din *Liturghier*. Pentru complexitatea problematicei abordate, vom avea nevoie, ca suport teoretic, de *perspectiva lui Eugen Coșeriu despre rugăciune ca text*.

(Extras din lucrarea *Aspecte ale limbajului liturgic românesc*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013, p. 24-27)

Prof. Dr. Maria FRENȚIU

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

ÎNVIEREA DOMNULUI LA CATEDRALA MITROPOLITANĂ DIN SIBIU

la Sibiu, preoții și credincioșii purtând prin centrul orașului icoana Învierii, moaștele Sfântului Ierarh Andrei Șaguna și vestind tuturor marea minune.

Credincioșii din Brașov au trăit clipe de mare bucurie duhovnicească în a doua zi a Sfințelor Paști, când IPS Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, a sfințit paraclisul amenajat în demisolul Bisericii „Sfântul Mucenic Dimitrie” din cartierul Tractorul și a oficiat aici Sfânta Liturghie. Slujbele religioase vor fi oficiate în paraclisul din demisol în perioada lucrărilor care se fac la biserică. Ierarhul a târnosit Sfânta Masă, a așezat moaștele în piciorul acesteia și a înveșmântat-o.

În soborul slujitor s-au aflat starețul Mănăstirii „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, județul Brașov, pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu, protopopul de Brașov, Dănuț-Gheorghe Benga, parohii bisericii și alți preoți din oraș și împrejurimi. Sfânta Liturghie a fost oficiată în aer liber, la un altar de vară din curtea bisericii, iar la final, ierarhul le-a vorbit celor prezenți despre minunea Învierii Mântuitorului Hristos și arătările Sale către ucenici. Ierarhul a oferit distincția „Crucea șaguniană” preotului Aurel Suciu și acte de cinstire mai multor binefăcători. Credincioșii au avut posibilitatea să se închine în noul altar de rugăciune și la capul Sfântului Andrei Șaguna, păstrat într-o raclă la Catedrala mitropolitană din Sibiu.

În a treia zi de Sf. Paști, IPS Arhiepiscop și Mitropolit Laurențiu a sfințit paraclisul de la Biserica „Sfânta Treime” din Făgăraș, județul Brașov. Atașat de istoricul locaș de cult din cetatea Făgărașului la 1832 pentru a se oficia aici slujbele religioase din timpul săptămânii, paraclisul a fost renovat complet și pregătit pentru târnosire. Ierarhul a zidit Sfânta Masă și a așezat moaștele în piciorul acesteia, săvârșind întreaga rânduială a târnosirii unui locaș de cult. Paraclisul a primit hramul „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul

Transilvaniei” și va fi folosit la slujbele religioase din timpul săptămânii, când numărul credincioșilor nu este atât de mare ca în duminici și în sărbători.

IPS Mitropolit Laurențiu a săvârșit apoi Sfânta Liturghie în biserica mare, înconjurat de un sobor de preoți, din care au făcut parte starețul Mănăstirii „Brâncoveanu” de

la Sâmbăta de Sus, județul Brașov, protopopul de Făgăraș I, Marcel Dobrea, cei doi parohi ai bisericii, Nicolae Lie și Marcel Greavu, precum și alți slujitori din oraș. În cuvântul de învățătură, ierarhul a explicat Evanghelia citită în a treia zi de Paști, care ne relatează întâlnirea Mântuitorului Hristos Cel Înviat cu Luca și Cleopa pe drumul spre Emaus. La finalul Sfintei Liturghii, ierarhul a

oferit acte de cinstire Adunărilor și Consiliilor parohiale, primarului Sorin Mânduc și Consiliului local, precum și unor binefăcători.

Ștefan MĂRCULEȚ

Cea mai mare sărbătoare a creștinătății, Învierea Domnului Iisus Hristos, a fost sărbătorită de credincioșii din Transilvania prin participarea la slujbele oficiate în biserici și mănăstiri, primind și în acest an Sfânta Lumină adusă de la Ierusalim. Peste tot unde sunt credincioși, în sate și orașe, pe munți și văi, răsună vestea cea mare: „Hristos a înviat!”

Sfânta Lumină adusă de la Ierusalim a fost împărțită multîmilor de credincioși din Sibiu și împrejurimi, dar și celor veniți din alte părți ale țării la Catedrala mitropolitană din centrul cetății transilvane. Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, a oficiat slujba de Înviere împreună cu un sobor de preoți, format din slujitorii Catedralei mitropolitane și cadre didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna”. Răspunsurile liturgice au fost date de corala „Timotei Popovici” a locașului de cult. După ce s-a înconjurat biserica, soborul slujitor a oficiat slujba Învierii pe treptele Catedralei, apoi a urmat săvârșirea Sfintei Liturghii în locașul de cult.

O mare parte din credincioși s-au împărțit cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos, iar la final toți cei prezenți au primit pâinea și vinul binecuvântate și cunoscute sub denumirea de „paști”. Între cei prezenți la slujbă s-au aflat prefectul județului Sibiu, Ovidiu Sitterli, viceprimarul Astrid Fodor, secretarul consiliului Județean, Iordan Nicola și alte oficialități. Credincioșii prezenți au avut posibilitatea să asculte scrisoarea pastorală a IPS Mitropolit Laurențiu, citită după slujba de Înviere.

La slujba din Duminica Învierii, cunoscută și ca „A doua Înviere”, credincioșii din parohiile sibiene au venit în număr mare alături de preoții lor la Catedrala mitropolitană din cetatea transilvană pentru a participa la slujba religioasă și la pelerinajul de Sf. Paști. Soborul slujitor a fost condus de IPS Arhiepiscop și Mitropolit Laurențiu. Evanghelia de la această slujbă a fost citită de preoți în 14 limbi, simbolizând unitatea de credință a întregii Biserici. După slujbă a urmat tradiționalul pelerinaj de Sf. Paști de

REDACTOR-ŞEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Editor:** Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție on-line:** Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2015 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu